

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

**DIVADELNÍ FAKULTA**

Dramatická umění

Produkce

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

**Pracovní úrazy a nemoci z povolání  
v divadelním provozu**

**Agáta Charvátová**

Vedoucí práce: prof. JUDr. Jiří Srstka

Oponent práce: JUDr. František Vyskočil

Datum obhajoby: 6.2.2019

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2018

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

**THEATRE FACULTY**

Performing Arts

Arts Management

**MASTER 'S THESIS**

**OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND OCCUPATIONAL  
DISEASES IN THE THEATER FIELD**

**Agáta Charvátová**

Supervisor: prof. JUDr. Jiří Srstka

Opponent: JUDr. František Vyskočil

Thesis defence: 6.2.2019

Degree granted: MgA.

Praha, 2018

## **P r o h l á š e n í**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Komunikační specifika pracovní role divadelní produkční vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne 27.11.2018

podpis studenta

## **Upozornění**

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.



## Poděkování:

Velice ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu práce panu prof. Jiřímu Srstkovi za laskavé a podnětné vedení práce. Panu Vladimíru Václavíkovi za možnost nahlédnutí do provozu Národního divadla a za poskytnutí mnoha cenných informací. Paní Zuzaně Jindrové z Divadelního ústavu za seznámení s pracemi MUDr. Josefa Glöcksmana. PhDr. Ivě Jirovské za korekturu diplomové práce a celé mojí rodině za podporu nezbytnou pro dokončení této diplomové práce.

## **Abstrakt**

Tato diplomová práce si klade za cíl zmapování oblasti pracovních úrazů a nemocí z povolání v divadelním provozu, dále zjistit jaká jsou v tomto provozu specifika, jaká jsou rizika či příčiny, nebo které profese jsou ohroženy vznikem pracovního úrazu či nemocí z povolání nejvíce. Zároveň je cílem práce vytvoření ucelené studie současného stavu a jakéhosi návodu, který může být nápomocen při řešení vzniklého pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Práce se vzhledem k počtu případů zaměřuje pouze na vícesouborová divadla, nejvíce pak na Národní divadlo. Teoretická část práce se věnuje platné legislativní úpravě, výkladu základních pojmů a vymezení předmětu výzkumu. Praktická část poté stojí na rozhovorech s bezpečnostními technikami a dalšími pracovníky divadel a především na konkrétních případech pracovních úrazů a nemocích z povolání.

**Klíčová slova:** pracovní úraz, nemoc z povolání, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, požární ochrana, vícesouborová divadla

## **Abstract**

The aim of the master's thesis is to analyze occupational accidents and occupational diseases that can occur during work in the theater field, to find out what are the specifics, causes and risks that can happen within the work or what professions are most likely to be affected by the occupational diseases or are at the risk by the occurrence of the accidents. At the same time, the aim of the thesis is to create a comprehensive study of the current state and a guidance that can be helpful in dealing with a work accident or occupational diseases. Due to the number of cases the aim of thesis is mostly focused on the theaters with more ensembles, mostly on the National Theater. The theoretical part of the thesis is focused on the valid legislative regulation, interpretation of the basic concepts and definition of the subject of research. The practical part is based on interviews with security technicians and other theater workers on specific cases of occupational injuries and occupational diseases.

### **Key Words:**

Occupational injury, occupational disease, safety and health protection during work, fire protection, theaters with more ensembles

---

P r o h l á š e n í.....	3
Upozornění .....	3
Evidenční list .....	4
Abstrakt .....	6
Abstract .....	7
Seznam příloh.....	10
Úvod.....	11
1.1. Stanovení cílů a hypotéz .....	12
2.1. Legislativní úprava .....	12
2.2. Podmínky vzniku.....	13
2.3. Pracovní úrazy v divadelním provozu .....	17
2.3.1. Počty pracovních úrazů v divadelním provozu .....	17
2.3.2. Příčiny pracovních úrazů v divadelní provozu .....	19
2.3.3. Specifika divadelního provozu .....	22
2.3.3.1. Prašnost.....	23
2.3.3.2. Klimatické podmínky.....	24
2.3.3.3. Technické podmínky .....	25
2.3.4. Porušování bezpečnosti práce v divadelním provozu .....	27
2.4. Kategorizace práce.....	28
2.5. Pojištění.....	30
3. Nemoc z povolání .....	32
3.1. Legislativní úprava .....	32
3.2. Ohrožení nemocí z povolání.....	33
3.3. Seznam nemocí z povolání .....	33
3.4. Uznání, oduznání .....	34
3.6. Nemoci z povolání v divadelním provozu .....	36
4. Odpovědnost.....	41
4.1. Výklad pojmu a předpoklady vzniku odpovědnosti.....	41
4.2. Odpovědnost za škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem .....	42
4.3. Odpovědnost za škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou nemocí z povolání .....	46
5. Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání.....	48
5.1. Podle zákoníku práce.....	48
5.2. Možnost postupu dle NoZu .....	51
5.4. Regresní právo .....	51
6. Prevence .....	53
6.1. BOZP+PO - závazné právní předpisy .....	53
6.2. Technické normy.....	54
6.3. Pracovní způsobilost - pracovnělékařské prohlídky .....	55



7. Postup v případě vzniku pracovního úrazu.....	60
8. Postup v případě vzniku nemoci z povolání.....	64
9. Závěr .....	66
9.1. Potvrzení/vyvrácení hypotéz a závěr .....	66
Příloha č. 1 .....	68
Příloha č. 2 .....	73
Příloha č. 3 .....	75
Příloha č. 4 .....	80
Prameny .....	88

## **Seznam příloh**

Příloha č. 1 - Povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a požární ochraně

Příloha č. 2 - Seznam poskytovatelů k uznání nemocí z povolání

Příloha č. 3 - Metodický návod k zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání

Příloha č. 4 - Platný seznam nemocí z povolání

## Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma pracovních úrazů a nemocí z povolání v českém divadelním prostředí. Dále bych se také ráda věnovala tématům bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, požární ochraně, rizikům spojených s divadelním provozem, kategorizaci práce i jistým specifickým pro tento provoz typickým.

Toto téma jsem si zvolila v návaznosti na výzkum, který jsem zpracovávala v rámci svého magisterského a diplomového projektu. Tímto tématem se tedy zabývám dlouhodobě, velice mě zajímá a stále si myslím, že je zde ještě prostor pro další výzkum.

Divadlo je jako provoz velmi netypické, má celou řadu aspektů a specifíků, se kterými se jinde jen těžko setkáme. K pracovním úrazům i případům nemocí z povolání zde dochází tak jako jinde. Bohužel existuje jen málo právních předpisů, které by se tohoto typu provozu týkaly a zahrnovaly v sobě i některé tolik potřebné úpravy.

Zajímá mě vznik pracovních úrazů a nemocí z povolání, jejich množství, dále, které profese jsou jimi nejvíce ohroženy, konkrétní případy z jednotlivých divadel, multikauzalita, odpovědnost a následné odškodňování. Vzhledem k faktu, že případů pracovních úrazů a nemocí z povolání není v divadelních provozech hlášeno až tak mnoho, připadala v úvahu k výzkumu pouze velká, vícesouborová divadla, která rovněž mají všechny své spolupracovníky vázané pracovní smlouvou. Nakonec jsem se po konzultaci s vedoucím práce rozhodla ke zúžení pouze na Národní divadlo a to z důvodu, že jediné Národní divadlo v Praze má více případů nemocí z povolání (u pracovních úrazů má případů z důvodu své velikosti a počtu zaměstnanců také nejvíce).

Jako hlavní zdroje pro tuto práci mi poslouží právní předpisy, odborná literatura a především rozhovory s bezpečnostním technikem Národního divadla panem Vladimírem Václavíkem a rovněž také dokumentace Národního divadla k této problematice.

## **1.1. Stanovení cílů a hypotéz**

Hlavním cílem diplomové práce je vytvořit ucelený materiál, který by byl nápomocen pracovníkům divadel a dalších kulturních zařízení v případě vzniku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání a také v případě následného odškodňování a určení míry odpovědnosti zaměstnance a zaměstnavatele.

Dalším cílem této práce je shromáždit fakta, na jejichž základě by bylo možné dále vytvořit výzkum směřující k uznání jako nemoci z povolání i nemoci dolních končetin baletních tanečnicků způsobené jejich každodenní prací v divadle.

Hypotézy jsem si pro tuto diplomovou práci stanovila celkem tři. První hypotézou je, že počet pracovních úrazů v Národním divadle bude mnohonásobně vyšší než počet nemocí z povolání. Vede mě k tomu i celkový počet pracovních úrazů a nemocí z povolání, které se za rok v České republice stanou. Druhou hypotézou je, že se v divadlech obecně nedodrží ustanovení zákoníku práce a další předpisy spojené s bezpečností a ochraně zdraví při práci a také požární ochranou. Třetí hypotézou je, že divadelní provoz má svá specifika, která nejsou totožná se specifiky jiných provozů, čímž přinášejí i jiná rizika pro své zaměstnance. Tato rizika bych chtěla v této práci nalézt a popsat.

## **2. Pracovní úraz**

### **2.1. Legislativní úprava**

Pracovní úraz je definován § 271k zákoníku práce a to jako takové „poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na vůli zaměstnance krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.“<sup>1</sup> Dále tento paragraf říká, že jako pracovní

---

<sup>1</sup> Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

úraz zaměstnance stanovuje „úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů, nebo v přímé souvislosti s nimi.“ Dále se plněním pracovních úkolů rozumí také „činnost konaná pro zaměstnavatele na podnět odborové organizace, rady zaměstnanců, popřípadě zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci či zástupce zaměstnanců v Evropské radě zaměstnanců nebo ostatních zaměstnanců, popřípadě činnost konaná pro zaměstnavatele z vlastní iniciativy, pokud k ní zaměstnanec nepotřebuje zvláštní oprávnění nebo ji nevykonává proti výslovnému zákazu zaměstnavatele, jakož i dobrovolná výpomoc organizovaná zaměstnavatelem.“<sup>2</sup> Tuto výše zmíněnou zákonnou definici potvrzuje i judikát Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 10. 2011, vydaný pod sp.zn. 21 Cdo 1235/2011, který říká, že „k poškození zdraví musí dojít následkem působení zevních vlivů (fyzické či psychické přetížení tj. trauma), které jsou svou povahou krátkodobé, náhlé a násilné, přitom musí jít o příčinu podstatnou, důležitou a značnou<sup>3</sup>.“

Pracovní úraz se nepromlčuje.

## 2.2. Podmínky vzniku

Tato výše zmíněná definice je celkem jasná a srozumitelná, judikatura ale dále upřesňuje pracovní úrazy a především formulaci zevních vlivů, která může být opravdu velmi široká. Například za zevní vliv lze považovat i nešikovný pohyb či špatné došlápnutí, v jehož důsledku došlo ke zlomenině nohy<sup>4</sup>. Spornou oblastí určování pracovních úrazů jsou skutečnosti, kdy zdraví zaměstnance ovlivňují vnitřní faktory. Ty mohou být vrozené nebo získané. Nelze ale jednoznačně říci, že zaměstnavatel neodpovídá za pracovní úrazy, které by nevznikly na základě

---

<sup>2</sup> Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244 § 273 odst. 2

<sup>3</sup> Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>4</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6.2. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2259/2011.

[cit. 13.8.2017]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo2259/2011>

předchozího nepříznivého zdravotního stavu zaměstnance.<sup>5</sup> Pokud jako modelový příklad vezmeme například infarkt myokardu, tak ten může být uznán jako pracovní úraz za předpokladu, že k němu došlo za „podmínek, které vyžadovaly zaměstnancovo náhlé vypětí sil, velkou námahu a nezvyklé úsilí, kdy pracovní úkon přesahuje hranici obvyklé, každodenně vykonávané práce, případně za podmínek, kdy je obvykle těžká práce konaná za nepříznivých okolností...“<sup>6</sup>

Pro hodnocení jedná-li se o pracovní úraz či nikoli je rozhodující také to, při jaké činnosti k události došlo. „Každý zaměstnanec, ať už kterékoliv profese, vykonává v průběhu pracovního dne mnoho různých úkonů, které v přísném slova smyslu nemají souvislost s plněním pracovních úkolů. Pokud však tyto činnosti nevybočují z obvyklého rámce, nelze je považovat za exces z pracovních povinností.“<sup>7</sup>

Další nepominutelnou oblastí pracovních úrazů jsou excesy neboli vybočení z plnění pracovních povinností.<sup>8</sup> Mezi excesy se může řadit například napadení pracovníka jiným pracovníkem v rámci plnění pracovních úkolů (zde se ale jedná o pracovní úraz, není rozhodující, kdo je původcem škody, ale že se úraz stal v souvislosti s plněním pracovních úkolů), v případě divadla napadení pracovníka divákem, ale také situace, kdy pracovník provádí na pracovišti činnost pro vlastní potřebu (za pracovní úraz se nepovažuje, když si např. v dílně zaměstnanec bez dovolení vyrábí pro sebe nějaké věci atp.).

Lehkomyslné jednání zaměstnance je další z okolností, jež může částečně nebo úplně zbavit organizaci odpovědnosti. Judikátů, které se zabývají otázkou

---

<sup>5</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6.2. 2008, sp. zn. Cdo 1508/2007. [cit. 13.8.2017]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-soud/2008/5851/judikat-ns-21-Cdo-1508-2007-GNS20105348>

<sup>6</sup>JOUZA, Ladislav, JUDr., [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz) [online]. 1.9.2005. [cit. 13.8.2017]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/je-infarkt-pracovni-uraz-35125.html> ze dne 25. 11. 2015 – článek odkazuje na závěr Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Cp 264/1962

<sup>7</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 9. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2141/2011

[cit. 13.8.2017]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo2141/2011>

<sup>8</sup> Stanovisko Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/1974. [cit. 13.8.2017]. Dostupné z: <http://www.iustin.cz/files/nsznlaci.pdf>

lehkomyšlného jednání je větší množství, všechny ale shodně uvádějí, že lehkomyšlné jednání je v rozporu s obvyklým chováním a pracovník vědomě podstupuje riziko hrozícího poškození svého zdraví.<sup>9</sup>

Již výše bylo zmíněno, jak se postupuje při prokazování úrazu v případě infarktu. Několik níže následujících judikátů řeší otázku mozkové příhody a bezpečného prokázání příčinné souvislosti s úrazovým dějem, ta může nastat v případě mimořádné fyzické námahy – např. vrátný pomáhající s nákladem těžkých beden, dále v souvislosti s emocionálním prožitkem nebo šokem. Zde se shoduje postup prokazování právě s postupem při infarktu myokardu.

Například velmi častou příčinou úrazů nejen v divadelním provozu je alkohol. Pojem opilost není v zákoně definován<sup>10</sup>. Zde se legislativa opírá o rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 43/1969 a o rozhodnutí NS ze dne 30. 9. 1968<sup>11</sup>. Případ, kterého se rozhodnutí soudu týkalo, byl sice z oblasti stavebnictví, ale soud zde definoval stupeň alkoholového opojení, která částečně, nebo úplně zbavuje organizaci zodpovědnosti, jako takový stav, kdy jsou významně sníženy duševní funkce a celková pohotovost. Důležité také je, zda je opilost jedinou příčinou, nebo jsou zde i příčiny další.

Případ, který se stal v Žižkovském divadle Járy Cimrmana 4. 11. 2015<sup>12</sup>, je důkazem toho, jak důležitá je údržba elektrického zařízení a jak fatální mohou být následky při pochybeních. Této problematice se věnuje rozhodnutí Nejvyšší

---

<sup>9</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 30. 5. 1969, sp. zn. 7 Cz 22/1969. [cit. 13.8.2017]

<sup>10</sup> Je definován pouze v trestním zákoníku, což je pro tyto účely zcela bezpředmětné.

<sup>11</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 30. 9. 1968, sp. zn. 6 Cz 32/1968. [cit. 13.8.2017]

<sup>12</sup> O úrazu a celém případě herce Martina Isteníka následující den informovala ČTK, její převzatý článek - ČTK, [www.tyden.cz](http://www.tyden.cz) [online]. 4.11.2015. [cit. 14.8.2017]. Dostupné z: [https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/herce-istenika-pri-predstaveni-zasahl-elektricky-proud\\_361206.html](https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/herce-istenika-pri-predstaveni-zasahl-elektricky-proud_361206.html)

soudu ze dne 23. 2. 2012<sup>13</sup> o sérii pochybení při údržbě elektrického zařízení s následkem těžkého úrazu zaměstnance, který řeší pracovní úraz, jenž způsobil jeden zaměstnanec druhému. Obžalovaný zaměstnanec v tomto případě opakovaně pochybil, ačkoli byl seznámen se všemi bezpečnostními předpisy. Nakonec umožnil svému kolegovi práci na elektrickém zařízení, aniž by mu sdělil, že zařízení je pod proudem, ten záhy utrpěl úraz elektrickým proudem. Obžalovaný zaměstnanec se tedy dopustil trestného činu ublížení na zdraví.

Pokud jsou v organizaci přítomné odborové organizace, pak v případě pracovních úrazů mohou provádět kontrolu BOZP. Zaměstnavatel je oprávněn nejen umožnit provedení kontroly, ale také pokud vzniknou odborové organizaci nějaké náklady spojené s touto kontrolou, je povinen tyto náklady zaměstnavatel uhradit.<sup>14</sup>

Dalším judikátem, který se bude divadla týkat, je rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 23. února 1961<sup>15</sup>, které se týká systematického nedodržování bezpečnostních předpisů na pracovišti, kdy o této skutečnosti zaměstnavatel ví. Pokud v takovém případě dojde k úrazu pracovníka, bude mít zaměstnavatel spoluodpovědnost i v případě, že se úraz stal díky zaměstnancovu nedodržení bezpečnostních předpisů. Je samozřejmě otázkou konkrétního případu, jak bude míra odpovědnosti mezi oběma stranami rozdělena. Výše zmíněné rozhodnutí soudu ale v odůvodnění uvádí, že „zanedbání bezpečnostních předpisů ze strany podniku je třeba posuzovat jako zavinění závažnější, zásadně již proto, že podnik odpovídá i bez zavinění. Vedle tohoto momentu je však zvlášť závažné – jak zjistil a správně zdůraznil již soud první instance – že zanedbávání bezpečnostních předpisů ze strany podniku se dělo soustavně a že v důsledku toho se stalo všeobecným jevem...“<sup>16</sup>

---

<sup>13</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 3 Tdo 495/2012

[cit. 15.9.2017]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/3Tdo495/2012>

<sup>14</sup> Usnesení Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. Konf 5/2010. [cit. 15.9.2017]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/430/konf-5-2010-34>  
a

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1037/2009. [cit. 15.9.2017]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo1037/2009>

<sup>15</sup> Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 23. 2. 1961, sp. zn. 11 Co 106/1961. [cit. 15.9.2017]

<sup>16</sup> Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 23. 2. 1961, sp. zn. 11 Co 106/1961. [cit. 15.9.2017]



O tom jestli došlo k pracovnímu úrazu nebo nikoli, rozhoduje zaměstnavatel a v případě sporu následně soud. Rozhodnutí nemůže být na Státním úřadu inspekce práce ani na dalších oblastních inspektorátech.

## **2.3. Pracovní úrazy v divadelním provozu**

### **2.3.1. Počty pracovních úrazů v divadelním provozu**

V divadelním provozu jsem se zaměřila na vícesouborová divadla a to z několika důvodů. V první řadě tato divadla mají vyšší počet zaměstnanců a tudíž i vyšší počty pracovních úrazů a tím jsou vhodnější ke sledování. Zároveň se také jedná o divadla, která jsou příspěvkovými organizacemi a tudíž je zde valná většina pracovníků zaměstnaná a nepracují například jako OSVČ. Vzhledem k tomu, že se jedná o zaměstnance, jedná se i o skutečné pracovní úrazy, které jsou předmětem výzkumu této diplomové práce.

U vícesouborových divadel například u Národního divadla v Brně a Národního divadla Moravskoslezského se ročně stane okolo dvou desítek úrazů, toto číslo nemá žádné větší výkyvy, pouze v řádu jednotek.

	<b>2015</b>	<b>2014</b>	<b>2013</b>	<b>2012</b>	<b>2011</b>
<b>Národní divadlo Brno</b>	20	18	21	23	20
<b>Národní divadlo Moravskoslezské</b>	20	25	24	18	18

Výjimkou je díky své velikosti Národní divadlo, kde se počet úrazů pohybuje okolo čtyřiceti ročně. Největší procento zaměstnanců postižených pracovním úrazem tvoří, stejně jako u jiných vícesouborových divadel, zaměstnanci baletu.

Například v Národním divadle jsou čísla ze zkoumaných šesti let následující:

Rok	Celkem úrazů	Z toho zaměstnanci baletu
2015	39	25
2014	39	29
2013	36	21
2012	42	15
2011	36	17
2010	36	23

Velké množství úrazů, které se stanou v divadelních provozech se nedají považovat za pracovní z prostého faktu, že postižený úrazem nebyl zaměstnancem (a nebyl vázán ani dohodou o provedení práce či dohodou o provedení pracovní činnosti) a tudíž se na něj nevztahuje ochrana zákoníku práce. K těmto případům patří například úraz Jana Skopečka, který ve Strašnickém divadle utrpěl pád z výšky přímo při představení<sup>17</sup> nebo úraz, jenž se stal v divadle Kalich Janu Křížovi se kterým se utrhlo lano rovněž přímo při představení<sup>18</sup>.

Co se týká z tohoto pohledu skutečných pracovních úrazů v divadle, pak mezi známé případy patří pracovní úraz Ivy Janžurové, na kterou spadla kulisa ve Stavovském divadle přímo při představení<sup>19</sup>. V nedávné době zase v divadle ABC utrpěl velmi vážný pracovní úraz jevištní technik při stavbě dekorace, když

---

<sup>17</sup> JANOVSÁ, Adina. [www.krajskelisty.cz](http://www.krajskelisty.cz) [online]. 25.5.2016 [cit. 23.9.2017]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/stredocesky-kraj/13220-i-umeni-muze-byt-zivotu-nebezpecne-herecka-legenda-se-na-jevisti-tak-vazne-zranila-ze-ji-museli-prevezt-rovnou-na-operacni-sal-zdaleka-neni-prvni-legendarni-herec-divadla-jary-cimrmana-dokonce-zaplatil-uraz-v-divadle-zivotem.htm>

<sup>18</sup> [www.zpravy.idnes.cz](http://www.zpravy.idnes.cz) [online]. 15.12.2015 [cit. 23.9.2017]. Dostupné z: [https://zpravy.idnes.cz/v-divadle-kalich-spadl-herec-do-publika-dhj-/krimi.aspx?c=A121215\\_180635\\_praha-zpravy\\_ert](https://zpravy.idnes.cz/v-divadle-kalich-spadl-herec-do-publika-dhj-/krimi.aspx?c=A121215_180635_praha-zpravy_ert)

<sup>19</sup> JANOVSÁ, Adina. [www.krajskelisty.cz](http://www.krajskelisty.cz) [online]. 25.5.2016 [cit. 23.9.2017]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/stredocesky-kraj/13220-i-umeni-muze-byt-zivotu-nebezpecne-herecka-legenda-se-na-jevisti-tak-vazne-zranila-ze-ji-museli-prevezt-rovnou-na-operacni-sal-zdaleka-neni-prvni-legendarni-herec-divadla-jary-cimrmana-dokonce-zaplatil-uraz-v-divadle-zivotem.htm>

spadl do propadliště<sup>20</sup>. V Národním divadle je pak velké množství úrazů, které utrpí tanečníci baletu. Zde se jedná převážně o úrazy dolních končetin při velkých skokových variacích.

Našla jsem rovněž několik případů ze zahraničí, které by odpovídaly mnou zkoumanému českému pracovnímu úrazu. Případ japonského herce, který si náležitě nezajistil meč a při zkoušce se jím bodl<sup>21</sup>. V nemocnici pak svým zraněním podlehl. Stejně tak případ z Itálie, kde se při scéně lynčování oběsil herec přímo při představení. Smyčka, která se mu kolem krku utáhla, ho přidusila do té míry, že se z kómatu již neprobral<sup>22</sup>. Houslista Moskevského Velkého divadla spadl po repetici do orchestřiště<sup>23</sup>. Následně v nemocnici zemřel.

### **2.3.2. Příčiny pracovních úrazů v divadelní provozu**

U vícesouborových divadel jsou nejčastějšími příčinami úrazů tzv. jiné zdroje, které jsou charakterizovány specifiky práce v divadelním prostředí, například velké skokové variace u zaměstnanců baletu apod. Příčinami jsou především nepředvídatelná rizika práce nebo selhání lidského faktoru. Nejčastějším zdrojem pracovních úrazů u jednosouborových divadel (tedy tam, kde chybí baletní soubor) jsou pády na rovině, z výšky, do hloubky a propadnutí.

Všechny tyto zdroje úrazů vyplývají z náročné inscenační praxe, což je riziko, které se i v Národním divadle často skloňuje. Toto riziko, které se jeví jako největší ve všech divadlech, může vést i k trestním postihům odpovědných zaměstnanců.

---

<sup>20</sup>[www.novinky.cz](https://www.novinky.cz) [online]. 22.1.2016 [cit. 2.10.2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/392553-v-divadle-abc-se-do-propadliste-pod-jevistem-zritil-kulisak.html>

<sup>21</sup>[www.kultura.zpravy.idnes.cz](https://kultura.zpravy.idnes.cz) [online]. 16.2.2016 [cit. 2.10.2017]. Dostupné z: [https://kultura.zpravy.idnes.cz/herce-se-probodl-mecem-0uv-/divadlo.aspx?c=A160216\\_164514\\_divadlo\\_ts](https://kultura.zpravy.idnes.cz/herce-se-probodl-mecem-0uv-/divadlo.aspx?c=A160216_164514_divadlo_ts)

<sup>22</sup> [www.eurozpravy.cz](https://eurozpravy.cz) [online]. 2.2.2016 [cit. 2.10.2017]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/zahranicni/eu/144289-tragedie-v-divadle-herce-skoncil-v-komatu-na-scene-se-temer-uskrtil/>

<sup>23</sup> ČTK, [www.divadlo.cz](http://www.divadlo.cz) [online]. 18.7.2013 [cit. 2.10.2017]. Dostupné z: <https://www.divadlo.cz/?clanky=houslista-velkeho-divadla-zahynul-po-padu-do-orchestryste>

Požadavky inscenátorů bývají v mnoha případech v rozporu s předpisy BOZP i PO. Toto potvrzuje i zpráva požárního a bezpečnostního technika ND pana Václavíka řediteli ND prof. Burianovi z konce roku 2016: "Nicméně i nadále zůstávají největším problémem rizikové požadavky inscenátorů, kteří nezřídka neberou ohled na bezpečnost účinkujících a i po upozornění asistenta režie i požárního a bezpečnostního technika vyžadují provedení úkonů, které by v případě úrazu či požáru znamenaly, v nejhorším případě, i trestní postih pro odpovědné zaměstnance ND."<sup>24</sup> I přesto, že zaměstnanci jsou řádně proškoleni a externisté mají ve smlouvách za povinnost dodržovat bezpečnostní předpisy a svou práci jim přizpůsobovat, tak se tak stále v některých případech neděje. Inscenátorům se těžko vysvětluje, že na "jevištích Národního divadla není možné vyžadovat provádění stejných efektů jako ve filmu."<sup>25</sup> Tato věta samozřejmě neplatí jen pro ND.

Prevence v těchto případech je zcela klíčová. Žádosti o nejrůznější provádění pyrotechnických efektů či provádění otevřených ohňů atp. vyřizuje bezpečnostní technik divadla. Je nutné jeho vyjádření, zahrnutí připomínek a dodržování podmínek povolení. Odpovědný za prokazatelné poučení účinkujících o manipulaci a dodržování bezpečných vzdáleností u otevřeného ohně na scéně a bezpečnost práce vůbec, je asistent režie nebo asistent inscenátora např. choreografa.

Další rizika, která mohou vést k pracovním úrazům, a která se prolínají všemi divadly, bez rozdílu počtu souborů, jsou nedostatek prostorových kapacit provozních a výrobních prostor. Tento stav vede k tomu, že se nejrůznější rekvizity a části dekorace odkládají a ponechávají v prostorách k tomu neurčených a dochází tím k zúžení, v krajních případech i k zneprůchodnění únikových prostor, což nemusí vést jen k úrazům typu zlomených či podvrknutých nohou, ale i v případě požáru, ke ztrátám na životech. Stejně tak k rizikovým faktorům patří konzumace alkoholu a kouření na pracovišti, respektive na místech, kde to není povoleno. Na každém pracovišti by měla být alespoň jedna testovací sada na přítomnost

---

<sup>24</sup> VÁCLAVÍK, Vladimír. Národní divadlo. Zpráva požárního a bezpečnostního technika ND pana Václavíka řediteli prof. Janu Burianovi. Praha, 2015

<sup>25</sup> VÁCLAVÍK, Vladimír. Národní divadlo. Zpráva požárního a bezpečnostního technika ND pana Václavíka řediteli prof. Janu Burianovi. Praha, 2015

alkoholu v krvi k možné operativní nebo i namátkové kontrole zaměstnanců. V divadlech se bohužel občasná konzumace alkoholu například u herců toleruje<sup>26</sup>, což může vést k vysoce rizikovým situacím. Důsledkem této praxe pak může být případ pana Kodeta, herce činohry ND, který přímo při představení utrpěl slabší mozkovou příhodu. Jeho stav ale působil jako by byl pod vlivem alkoholu, čímž byl poměrně známý. Neposkytnutí včasné lékařské pomoci bylo poté pro jeho zdravotní stav určující<sup>27</sup>.

Nedostatečné vybavení lékárníček, či jejich prošlý obsah, je dalším rizikem, které ale na první pohled nevypadá nikterak akutně.

Dalšími příčinami pracovních úrazů v divadelním provozu jsou pády jednotlivých dílů scénické výpravy, úrazy na šikmě, pády ze žebříků, úrazy následkem šera nebo tmy, špatná stavba praktikáblů - vadné upevnění nebo mezery mezi jednotlivými díly, úrazy na schodech jako součásti scénické výpravy, pád do orchestřiště, buď pro špatné osvětlení, nebo hrubým porušením bezpečnostních předpisů, úrazy následkem neuklizení dekorace nebo rekvizity z jevištního prostoru, úrazy následkem prudkého oslnění reflektory, pády do propadla - vždy hrubé porušení bezpečnostních předpisů, špatná úprava povrchu jevištní podlahy, úrazy následkem kluzké podlahy, úraz na točně - zanedbání bezpečnostních předpisů.<sup>28</sup> Nejčastěji jsou pracovním úrazem z výše zmíněných příčin postižené profese z oblasti umělecko-technické - montéři stavby, technici, osvětlovači, poté následují tanečníci baletu a po nich pracovníci dílen, z nich nejvíce truhláři. Tato skupina je po členech baletního souboru druhá nejpočetnější v rámci množství pracovních úrazů. Početnou skupinu postižených pracovním úrazem představují dále také sólisté opery.<sup>29</sup>

---

<sup>26</sup> Rozhovor s Vladimírem VÁCLAVÍKEM, bezpečnostní technik Národního divadla. Praha 17.1.2017

<sup>27</sup> Rozhovor s Vladimírem VÁCLAVÍKEM, bezpečnostní technik Národního divadla. Praha 17.1.2017

<sup>28</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef. Úrazovost v divadlech v sezóně 1966/1967, Scénografický ústav, Praha, 1966

<sup>29</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef. Úrazovost v divadlech v sezóně 1966/1967, Scénografický ústav, Praha, 1966, str. 23

### 2.3.3. Specifika divadelního provozu

Divadelní provoz s sebou nese i řadu specifík. Díky nim je někdy obtížné určit, jedná-li se skutečně o pracovní úraz. Z hlediska diagnostiky pracovního úrazu je poměrně náročný například divadelní zájezd. V zákoníku práce se na divadelní provoz nepamatuje a vyvodit nějaké platné paragrafy pro tuto specifickou služební cestu, by mohlo být zavádějící. Proto se tyto informace daly zajistit pouze rozhovorem s pracovníkem BOZP v jednotlivých divadlech. Divadelní zájezd je součástí povinností zaměstnance, vždy ale záleží na tom, jak je pracovní smlouva formulována.

Cesta k autobusu se považuje za cestu do práce, pokud se v této době stane zaměstnanci úraz, nejedná se o pracovní úraz. Úraz, který se stane po nástupu do autobusu, již pracovním úrazem je. Úraz vzniklý cestou na hotel je také pracovním úrazem, avšak zranění, která se stanou na hotelu se za pracovní úraz nepovažují, stejně jako cesta z hotelu do divadla. Úrazy vzniklé v divadle, kde se hostuje, jsou zas již pracovním úrazem.

Z hlediska judikatury chybí nějaké konkrétní případy, které by došly až k soudu. Zatím jediný judikát, který řeší případ z divadelního prostředí, se zabývá odpovědností za vznik úrazu. Jedná se o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2000<sup>30</sup>, který se zabýval společenskou událostí zajišťovanou více firmami a výbuchem plynu (z balónků s vodíkem) v divadle. Zde se jednalo o situaci, kdy na akci po premiéře v divadelním klubu vybuchly balóny s vodíkem a zavinily zranění několika osob, mezi nimiž byla i zaměstnankyně divadla, jejíž úraz jí způsobil pracovní neschopnost v délce 64 dnů. Balónky dodala firma na objednávku jiné zaměstnankyně divadla, která měla živnostenské oprávnění na nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje (pozn. jde i o propagaci – balónky sloužily právě k propagaci sponzorské firmy). Podle rozsudku NS „není rozhodné, zda druhá žalovaná věděla, že k propagaci jejího zboží byla použita věc vadná, respektive nebezpečná. Rozhodující není ani to, že druhá žalovaná smluvně zadala zabezpečování svých propagačních aktivit reklamní firmě, která pro ni též prováděla výzdobu prostor, v nichž se akce konala. Z hlediska odpovědnosti podle

---

<sup>30</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1695/98. [cit. 20.1.2017]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/249208/25-cdo-1695-98>

§ 420a občanského zákoníku není totiž významné, zda škoda byla způsobena osobně odpovědným subjektem (osobou fyzickou či právnickou, popř. jejími zaměstnanci), nebo osobou jinou, kterou provozovatel při své činnosti použil.“

Kromě problematiky úrazů na jevišti, jsem se zabývala i úrazy v hledišti, respektive ohrožení diváků ze strany divadla či ohrožení personálu divadla ze strany diváků. Nový občanský zákoník pamatuje na prevenci, kde v § 2900 říká: “Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.” Diváci, jsou tak stejně jako jinde, povinni si počínat v souladu s tímto paragrafem. Případy, kdy divák napadl zaměstnance divadla, ať už účinkující nebo hledištní personál, se mi dohledat nepodařilo.

### **2.3.3.1. Prašnost**

“Zdrojem prašnosti na jevišti jsou dekorace, praktikáby, závěsy a koberce. Při bourání a stavbě scény nelze zabránit otěru pigmentů a dekoračního materiálu. Pudr, tělky a částičky textilních tkanin z kostýmů mají rovněž podíl na prašnosti jeviště, kde se lehké a jemné prachové částice neustále udržují ve vznosu.”<sup>31</sup> Samozřejmě je nutné přičíst i infiltraci prachu z atmosférického vzduchu, který se do divadla dostává přirozeným větráním nebo při nakládání a vykládání kulis. “Při představení je jeviště se suchým a teplým vzduchem prakticky hermeticky uzavřeno.”<sup>32</sup>

Riziko představuje prašnost pro všechny, kteří pracují na jevišti. “V závislosti na délce expozice dochází ke změnám na plicích. Už po prvních pěti letech zaměstnání na jevišti mělo 73% technických zaměstnanců změny v plicní kresbě a ve velikosti hilů.” Prašnost má také vliv na hlasové orgány ať už herců nebo

---

<sup>31</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, Berka, Ivan. Mikroklima a prašnost na jevištích Tylova divadla v Praze a Janáčkova divadla v Brně, Laboratoře hygieny práce KHS, Brno a Scénografický ústav, Praha, 1968, str. 21

<sup>32</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, Berka, Ivan. Mikroklima a prašnost na jevištích Tylova divadla v Praze a Janáčkova divadla v Brně, Laboratoře hygieny práce KHS, Brno a Scénografický ústav, Praha, 1968, str. 21

zpěváků, které jsou v tomto prašném prostředí pravidelně vystavovány velké zátěži.

Výše zmíněné citace jsou sice z publikace, která vznikla v roce 1968, tudíž by se mohlo zdát, že situace ohledně prašnosti se musela notně změnit. Konzultací s bezpečnostním technikem ND panem Václavíkem, jsme došli k závěru, že v divadle je sice v současné době mnohonásobně vyspělejší vzduchotechnika, ale že zároveň oproti době, v níž vznikala výše zmíněná měření, je pohyb předmětů, dekorací a dalších věcí, ale i lidí mnohem vyšší. Tudíž prašnost bude zhruba v obdobném množství. Rozhodně by ale bylo více než zajímavé měření pana doktora Glücksmana zopakovat a mít tak možnost porovnání současného stavu prašnosti s rokem 1968.

### **2.3.3.2. Klimatické podmínky**

“Příznivé klimatické podmínky a bezprašnost mohou mít vliv na výkon umělce, jehož práce na jevišti je spojena s velkým psychickým i fyzickým vypětím.”<sup>33</sup> Co se týká klimatických podmínek, tak například ve Stavovském divadle<sup>34</sup> je “při dopravě dekorací, jeviště propojeno s venkovním prostorem, takže technický personál pracuje uvnitř budovy za klimatických podmínek velmi podobných klimatickým podmínkám venkovním.”<sup>35</sup> Naopak během zkoušení a představení teplota vzduchu jak na jevišti, tak v provazišti stoupá. Při užití nadměrného<sup>36</sup> počtu světel (oproti obvyklému stavu při běžné inscenaci), například při inscenaci Roberta Wilsona 1914<sup>37</sup>, dochází ke zvýšení teploty v prostoru lávek a to až k 50 stupňům Celsia, což překračuje vnitřní výpočtovou teplotu stanovenou ČSN 12831 pro divadla, kina, koncertní sály a jiné kulturní místnosti, konkrétně hlediště a sály včetně přilehlých prostorů na 20 stupňů Celsia.

---

<sup>33</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, Berka, Ivan. Mikroklima a prašnost na jevištích Tylova divadla v Praze a Janáčkova divadla v Brně, Laboratoře hygieny práce KHS, Brno a Scénografický ústav, Praha, 1968, str. 23

<sup>34</sup> V období socialismu nazívané Tylovo divadlo.

<sup>35</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, Berka, Ivan. Mikroklima a prašnost na jevištích Tylova divadla v Praze a Janáčkova divadla v Brně, Laboratoře hygieny práce KHS, Brno a Scénografický ústav, Praha, 1968, str. 20

<sup>36</sup> Oproti běžnému inscenančímu standartu.

<sup>37</sup> Premiéra se odehrála ve Stavovském divadle 30.4.2014.



### 2.3.3.3. Technické podmínky

Divadelní provoz s sebou nese i specifické pracovní podmínky. Jeho součástí jsou i technologická zařízení umožňující vytváření inscenací. Vzhledem k tomu, že inscenační praxe postupem času začala vyžadovat i na provoz složitější a náročnější jevištní technologická zařízení, vzrostl i počet „prvků a funkčních skupin a tím i interakcí mezi nimi. Narůstá tak počet příčin, které mohou vést k haváriím.“<sup>38</sup> Samozřejmě s tím narůstá i možný vznik potenciálních pracovních úrazů.

Divadelní prostředí je sice specifickým provozem, ale „v principu není rozdíl mezi manipulačními prostředky používanými v továrnách, na stavbách, překladištích či jiných obdobných provozech a těmi, které náleží do jevištních technologických zařízení, operujících na jevištích. Rozdíl je v podmínkách jejich provozu a užívání. Zatímco v továrních a obdobných provozech je zakázáno se pohybovat pod zavěšenými či jinak manipulovanými břemeny nebo na nich při manipulaci pobývat, tak při provozování dramatické či zábavní produkce to nelze vůbec vyloučit.“<sup>39</sup>

Obsahem „výrobního procesu“ dramatické či zábavní produkce je sdělování myšlenek, pocitů a emocí od účinkujících směrem k divákům. Účinkující na scéně nemohou při ztvárnění své role vůbec myslet či soustředit se na to, zda se nad jejich hlavami manipuluje se zavěšenými břemeny, kulisami a dekoracemi, či zda stojí na podíích, plošinách nebo stolech, které se během produkce zvedají a spouštějí či jinak pohybují. Aplikaci výstražné zvukové a světelné signalizace při manipulaci se scénickými zařízeními na jevišti v procesu produkce nelze vůbec použít ze zřejmých důvodů rušení diváka. Rovněž tak nelze zakázat pohyb pod manipulovanými scénickými prostředky během scénického děje.

Z nemožnosti uplatnit bezpečnostní pravidla platná pro obecná manipulační zařízení vyplývá, že provoz jevištních technologických zařízení se z bezpečnostního hlediska koná za horších podmínek než v klasickém výrobním procesu. Vzhledem k této skutečnosti, i přes veškerou opatrnost, jsou havárie na scénách poměrně

---

<sup>38</sup> KLABAN, Vladimír. [www.bozpinfo.cz](http://www.bozpinfo.cz) [online]. 14.4.2014. [cit. 17.2.2018]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/bezpecnost-jevistnich-technologickych-zarizeni>

<sup>39</sup> KLABAN, Vladimír. [www.bozpinfo.cz](http://www.bozpinfo.cz) [online]. 14.4.2014. [cit. 17.2.2018]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/bezpecnost-jevistnich-technologickych-zarizeni>

časté a mnohdy jsou spojeny se zdravotním postižením účinkujících či personálu manipulujícího se scénickými zařízeními. Jde zpravidla o pohmoždění končetin, v krajním případě až o jejich amputaci, pádu herců do prohlubně a také úrazy hlavy a ramen při pádu dekorací.

Havárie mají svůj původ zejména v lidském faktoru, dále pak v technickém selhání mechanismů a v překročení životnosti zařízení.

V první řadě jde o lidský faktor promítající se do chybné manipulace se scénickými prostředky; například náraz spouštěné kulisy na podlahu či na jiný scénický prvek s jejím vysmeknutím ze závěsu a následujícím pádem na scénu, vtažení dekorací do zvedacích stolů, což při spuštění pohonu způsobí havárii hnacích mechanismů, převodového ústrojí, zadření pojezdových šroubů s maticemi, končící často zničením dekorace, zapomenuté dekorace pod stoly s následnou havárií jejich pohybového ústrojí končící pádem stolů do jevištní jámy, neuvolnění pojistného čepu z jeho pouzdra a následné spuštění hnacího ústrojí, které vede k destrukci ocelových prvků konstrukce jevištního mechanismu včetně jeho hydraulického či elektromechanického pohonu, rozkmitání stolů či prasknutí hydraulických rozvodů s jejich následným pádem.

Technických selhání jevištního technologického zařízení je celá řada. V horní části jevištní technologie je případů havarijních stavů podstatně více - například přetížení a poškození takových zařízení, ukotvená břemena se při jízdě utrhnou a spadnou na podlahu, pád ručních tahů pro selhání brzd na ovládacím laně, špatná funkce čidel koncových poloh, což má za následek utržení dekorace a její volný pád na podlahu, samovolné spuštění motorických tahů či skupinový chod zařízení, utržení stropů provaziště při jízdě bodových tahů do parkovací polohy.

Řada havárií plyne z opotřebení mechanismů, tj. z překročení limitů jejich životnosti. Důsledkem je ztráta funkční způsobilosti. Jejím projevem je zadření mechanismu, snížení nosnosti lan a závěsů k zavěšení břemen, nedobrzďování pohybu v koncových polohách, ztráta těsnosti hydraulických prvků apod.

U jevištních technologických zařízení jsou nároky na bezpečnost podstatně náročnější, neboť jejich provoz se odehrává v prostorách shromažďování většího počtu osob a nelze zde aplikovat obvyklá bezpečnostní opatření. Technická řešení a podmínky provozu jevištních technologických zařízení mají totiž svoji specifiku,

i když se svými konstrukčními principy a použitím neliší od obvyklých zvedacích mechanismů, jeřábů a zdvihadel či výtahů.

Je nedostatkem současné legislativy, že dosud není zákonem vymezena zvláštní certifikace pro obor jevištní technologická zařízení, kterou by se zajistilo, že oprávněná osoba by kvalifikovaně dohlížela na projektování a montáž, servis a opravy, provádění technických revizí a zkoušení jevištních technologických zařízení podle platných zákonů a norem.

Řešení se nabízí ve formě nahrazení současně platné normy ČSN 918112 „Jevištní technologická zařízení - Bezpečnostně technické požadavky“ nově zpracovanou normou zohledňující dosaženou úroveň jevištních technologických zařízení a trendy jejich budoucího vývoje.

A dále poté zavedení zákonného institutu oprávněné osoby s certifikací pro obor jevištní technologická zařízení. Příkladem je „Vyhláška č. 718 z 20. listopadu 2002 Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti technických zařízení“, která výslovně a jmenovitě zařazuje jevištní technologická zařízení mezi technická zařízení, která se považují za vyhrazená technická zařízení, a to do skupiny s vysokou mírou ohrožení (Technická zařízení zdvihací jevištní techniky, Zařízení technické zábavné činnosti, kterými se zvedají osoby do výšky nad 1,5 m).

#### **2.3.4. Porušování bezpečnosti práce v divadelním provozu**

Stejně jako i v jiných provozech, i v tom divadelním dochází k porušování bezpečnosti práce. Častokrát je vynuceno náročnou inscenační praxí, mnohdy zas nevhodnými nebo zastaralými prostory, které divadlo užívá a kde chybí skladovací prostory. Mezi nejčastější porušení bezpečnosti práce tak patří částečně nebo úplně zneprůchodněné únikové cesty, nedodržování zákazu kouření, nedodržování dostatečného označení schodů, nedodržování zákazu konzumace alkoholických a dalších návykových látek apod. K překračování zákona dochází také přímo při práci například u profese osvětlovačů, kteří po přidání dalších světel nutných k provedení inscenace byli vystaveni teplotě 40 <sup>48</sup> stupňů. V této teplotě

---

<sup>40</sup> V úrovni pasu, v úrovni hlavy to bylo 51 stupňů Celsia.

pracovali téměř dvanáct hodin. Povolená doba dle normy je však pouze 170 minut. Dále je to i překračování pracovní doby a další. Zde je velmi těžké uvádět konkrétní případy s dostatečným zdroji. Většina bezpečnostních techniků si je porušováním bezpečnostních norem vědoma, ale v rozhovoru mi informace sdělili jen za předpokladu, že zůstanu pouze u obecných formulací a nebudu jednotlivé případy více konkretizovat.

## 2.4. Kategorizace práce

Zákon stanovuje čtyři kategorie práce.<sup>41</sup> Jednotlivá povolání se zařazují dle expozice různých faktorů, pokud jich u jednoho povolání existuje více, stanovuje se výsledná kategorie dle toho, který faktor je nejméně příznivě hodnocen. Jedná se o zákonem uloženou povinnost zaměstnavatele, kdy se dle níže uvedených kritérií příslušné povolání zařadí do jedné ze čtyř kategorií. U kategorizace se nezahrnují všechny možné faktory, ale jen ty, u kterých je možné dostatečně objektivně vyhodnotit jejich vliv. Mezi 13 faktorů, které například ovlivňují zařazení práce, jsou prašnost, fyzická zátěž, hluk, pracovní poloha, vibrace, chemické látky, zraková zátěž, nebo zátěž chladem či teplem.

Kategorie první zahrnuje "práce, při nichž podle současného poznání není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví."<sup>42</sup> Pro zaměstnance tedy nepředstavují tyto práce žádné riziko. Do této kategorie se v Národním divadle řadí například administrativní pracovníci, ale také herci, u kterých jsou rizika nejrůznějšího charakteru v návaznosti na konkrétní inscenace. Obecně se ale dá mluvit o zrakové zátěži nebo práci ve výškách.<sup>43</sup>

---

Vyhláška č. 432/2003 Sb., ze dne 4. prosince 2003, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů, In Sbírka zákonů: 15.12.2003, částka 142.

Vyhláška č. 432/2003 Sb., ze dne 4. prosince 2003, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů, In Sbírka zákonů: 15.12.2003, částka 142.

<sup>43</sup> VÁCLAVÍK, Vladimír. Národní divadlo. Rizika Národního divadla podle sekcí. Praha, 2017

Druhá kategorie obsahuje práce, "při nichž podle současné úrovně poznání lze očekávat jejich nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně, zejména u vnímavých jedinců, tedy práce, při nichž nejsou překračovány hygienické limity faktorů stanovené zvláštními právními předpisy (hygienické limity), a práce naplňující další kritéria pro jejich zařazení do kategorie druhé."<sup>44</sup> Ve druhé kategorii se poškození zdraví vlivem pracovních podmínek nedá zcela vyloučit. U této kategorie existuje možnost, že příslušná krajská hygienická stanice může rozhodnout o tom, že i takováto práce, je prací rizikovou a to v důsledku vzájemného ovlivňování účinků jednotlivých vyskytujících se faktorů. Pokud je práce zařazena do druhé kategorie je zaměstnavatel povinen tuto skutečnost oznámit orgánu ochrany veřejného zdraví tedy krajské hygienické stanici. Ve druhé kategorii práce se v Národním divadle nachází větší množství profesí. Jsou to osvětlovači, zvukaři, jevištní technici, baletní mistři a pedagogové nebo například vrátní.<sup>45</sup>

Ve třetí kategorii se nacházejí práce, kde jsou hygienické limity překračovány, "a práce naplňující další kritéria pro zařazení práce do kategorie třetí podle přílohy č. 1 zmiňované vyhlášky, přičemž expozice fyzických osob, které práce vykonávají (dále jen „osob“), není spolehlivě snížena technickými opatřeními pod úroveň těchto limitu, a pro zajištění ochrany zdraví osob je proto nezbytné využívat osobní ochranné pracovní prostředky, organizační a jiná ochranná opatření, a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání nebo statisticky významně častěji nemoci, jež lze pokládat podle současné úrovně poznání za nemoci související s prací." V Národním divadle jsou do třetí kategorie práce v současné době zařazeny tyto profese: sólisté baletu, umělecký truhlář, mistr truhlářských dílen, umělecký zámečnický mistr zámečnických dílen, vedoucí výroby vlásenek a vlásenkáři.<sup>46</sup> Ostatní zaměstnanci baletu jsou zařazeni do druhé kategorie.

---

Vyhláška č. 432/2003 Sb., ze dne 4. prosince 2003, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů, In Sbírka zákonů: 15.12.2003, částka 142.

<sup>45</sup> VÁCLAVÍK, Vladimír. Národní divadlo. Rizika Národního divadla podle sekcí. Praha, 2017

<sup>46</sup> VÁCLAVÍK, Vladimír. Národní divadlo. Rizika Národního divadla podle sekcí. Praha, 2017

Čtvrtá kategorie práce zahrnuje ty práce, které mají "vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření." Čtvrtá kategorie práce se v divadelním provozu v současné době pro žádnou profesi nevyužívá.

Výsledky kategorizace slouží zaměstnavateli jako objektivní podklady pro stanovení opatření k ochraně zdraví při práci jako jsou četnost lékařských prohlídek nebo sledování a měření expozice zaměstnanců jednotlivým rizikovým faktorům. Dále slouží kategorizace k omezení rizik možného poškození zdraví zaměstnanců.

## **2.5. Pojištění**

Pojištění zajišťuje pojišťovna Kooperativa a.s. Smlouva s Kooperativou se nevztahuje na ty zaměstnavatele, kteří mají dle zákona postavení státního orgánu. U Kooperativy nejsou také pojištění zaměstnavatelé, kteří měli pojištění sjednáno s Českou pojišťovnou před datem 31. 12. 1992.

Zákonná povinnost platit pojištění vzniká zaměstnavateli již od jednoho zaměstnance. Z pojištění se hradí škoda na zdraví, která vznikla zaměstnanci a škoda, která vznikla v souvislosti s pracovním úrazem a nemocí z povolání.

Tím, že je pojištění zákonné, není nutné uzavírat pojistnou smlouvu. Pojištění vzniká dnem uzavření prvního pracovněprávního vztahu. Tuto skutečnost je zaměstnavatel povinen písemně a bez zbytečného odkladu oznámit pojišťovně a to pomocí elektronického formuláře, který se v písemné formě zasílá na adresu Kooperativy. Současně také uvede své identifikační číslo. Případně své rodné číslo, protože povinnost pojištění vzniká i v případě, že jako soukromá osoba například majitel domu, zaměstnává třeba zahradníka nebo služebnou. Pojišťovna zaměstnavateli nijak nepotvrzuje, že ho registruje. Ukončení nebo přerušování se oznamuje Kooperativě opět písemnou formou. Pojištění je určeno ke krytí nároků zaměstnanců ze škod vzniklých při plnění pracovních úkolů, a to i při pracovních cestách bez místního omezení například při divadelním zájezdu. Těmito

škodami jsou pracovní úrazy a nemoci z povolání zaměstnanců, kteří jsou v pracovním poměru na základě buď pracovní smlouvy nebo dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti. "Pojištění se nevztahuje na členy dozorčích rad, statutárních orgánů, jednatele, společníky, statutáry a to i přes to, že od 1. 1. 2012 je za tyto pracovníky odváděno sociální pojištění."<sup>47</sup>

Veškeré výše zmíněné informace o zákonném pojištění, které se týkají pracovních úrazů shodně platí i pro nemoci z povolání.

V Národním divadle vznikl drobný spor s pojišťovnou Kooperativa ohledně úrazů tanečníků baletu. Pojišťovna odmítala proplácení těchto úrazů s argumentem, že Národní divadlo coby zaměstnavatel by mělo přijmout opatření, aby těmto opakovaným úrazům vzniklým při trénincích i při představeních, zabránilo, což ale z povahy věci není možné. Pojišťovna po přezkoumání také uznala, že není bohužel možné těmto úrazům předejít. Stejně tak ustoupila ze svého požadavku, který zprvu navrhovala, a to na vstupní lékařské prohlídky, které by kladly větší důraz na kvalitu kostí tanečníků baletu ucházejících se o místo v Národním divadle.<sup>48</sup>

---

<sup>47</sup> www.koop.cz [online]. 9.4.2018. [cit. 9.4.2018]. Dostupné z: <https://www.koop.cz/reseni-skod/zakonne-pojisteni-zamestnavatele>

<sup>48</sup> Rozhovor s Vladimírem VÁCLAVÍKEM, bezpečnostní technik Národního divadla. Praha 17.1.2017

### 3. Nemoc z povolání

#### 3.1. Legislativní úprava

Zákonná definice nemoci z povolání je uvedena v § 1 nařízení vlády č. 290/1995 Sb., který stanovuje i seznam nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

„Nemoci z povolání jsou nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání<sup>49</sup>. Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek.“<sup>50</sup>

Za nemoc z povolání není možné uznat jakoukoli nemoc, i v případě, že může mít svou příčinu ve výkonu povolání. Nemoci, které se uznávají, jako nemoci z povolání jsou pouze ty, které vyčerpávajícím a závazným způsobem vymezuje příloha k výše zmíněnému nařízení vlády č. 290/1995 Sb. Právě zde je možné najít aktuální a platný seznam nemocí z povolání.

K tomu, aby se jednalo o nemoc z povolání, je nutné splnit několik zákonných podmínek. Za prvé musí být onemocnění na seznamu nemocí z povolání, jak je již výše zmíněno, poté musí existovat prokazatelná souvislost mezi nemocí a výkonem práce nebo prostředím v němž dochází k výkonu práce. Nakonec musí být nemoc uznána specialistou v oboru pracovního lékařství a to nejpozději do 6. měsíce po odchodu zaměstnance z práce.<sup>51</sup>

Existují také nemoci, které sice z lékařského hlediska při práci vznikly, avšak nejedná se o nemoci z povolání. Můžou zde existovat například pochybnosti o souvislosti z prací, ale pokud splňují výše zmíněné zákonné podmínky pro uznání, jsou jako nemoci z povolání nakonec uznány. Pokud nebylo vyloučeno, že nemoc nemohla vzniknout při práci, je uznána jako nemoc z povolání. Pokud je

---

<sup>49</sup> Příloha č. 1 Nařízení vlády č. 290/1995 ze dne 15. 11.1995 kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. In sbírka zákonů: 1995, částka 76.

<sup>50</sup> § 1 Nařízení vlády č. 290/1995 ze dne 15. 11.1995 kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. In sbírka zákonů: 1995, částka 76.

<sup>51</sup> Ve výjimečných případech nejdéle za 1 rok.



také zaměstnanec nemocný v posudkově významném stupni už v době, než nastupuje do zaměstnání, pak by se nemoc z povolání uznat neměla.

### **3.2. Ohrožení nemocí z povolání**

Stádiem před samotnou nemocí z povolání je tzv. ohrožení nemocí z povolání. Ohrožením nemocí z povolání "se rozumí takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při výkonu práce nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání, avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemoci z povolání."<sup>52</sup>

Lékařský posudek o ohrožení nemocí z povolání vydávají poskytovatelé k uznání nemoci z povolání. Vláda také může stanovit, které změny zdravotního stavu jsou klasifikovány jako ohrožení nemocí z povolání, a stejně tak i podmínky, za kterých se uznávají.

V případě, že se ohrožení nemocí z povolání potvrdí, je zaměstnavatel povinen převést zaměstnance na jinou práci.<sup>53</sup> S tím se také pojí zaměstnavatelova povinnost doplatit mzdu nebo plat do výše průměrného výdělku, kterého zaměstnanec dosahoval před převedením na jinou práci.<sup>54</sup>

### **3.3. Seznam nemocí z povolání**

Seznam nemocí z povolání se průběžně aktualizuje a to s ohledem na nová onemocnění, která přicházejí v souvislosti s novými druhy práce. Od aktualizace v roce 2011 jsou nemocí z povolání i zdravotní potíže vzniklé tzv. pasivním kouřením, kterému jsou exponováni zaměstnanci kuřáckých barů, restaurací

---

<sup>52</sup> § 347 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>53</sup> § 41 odst. 1 písm. b) Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>54</sup> § 139 odst. 1 písm. a) Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

a dalších pohostinských zařízení. Zatím ale nedošlo k žádnému případu, kdy by někdo zažádal o uznání nemoci z povolání na tomto základě. Prokazování souvislosti by totiž bylo příliš náročné. K drobným změnám v seznamu dochází zhruba každé dva roky. Zatím poslední aktualizace seznamu proběhla v roce 2014. S platností od 1. 1. 2015 vláda schválila nový seznam nemocí z povolání. Změny představovaly rozšíření seznamu například o uznání nemocí jako je rakovina vaječníků vzniklá vlivem azbestu nebo nemoc dýchacích cest a plic způsobená vdechováním hliníku. Došlo i k upřesnění některých nemocí, což se týkalo především plicních onemocnění, kterými trpí horníci v černouhelných dolech. V seznamu, ale stále nenajdeme jako uznané nemoci z povolání ani onemocnění zad vzniklé dlouhodobým sezením u počítače, nebo syndrom vyhoření či deprese způsobené pracovním stresem. Speciálně u psychických nemocí je skoro nemožné prokázat přímou souvislost s prací.

Další novelizace, kterou schválila vláda dne 27. 6. 2016, mimo jiné doplnila položku vztahující se k odškodnění nedomykavosti hlasivek, dysfonie a fonastenie, aby i pro tyto stavy bylo vymezeno odškodňování tak jako za předcházející právní úpravy. Tento druh poruch hlasu nebo jeho tvorby se nejvíce týká lidí, kteří se svým hlasem nebo s jeho pomocí žijí, například učitelů, herců či zpěváků.<sup>55</sup>

### **3.4. Uznání, oduznání**

O uznání nemoci z povolání nerozhoduje, tak jako je tomu v případě vzniku pracovního úrazu zaměstnavatel, ale určené zdravotní zařízení. Seznam poskytovatelů k uznání nemocí z povolání je přístupný na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví České republiky. To udělilo povolení k poskytování pracovnělékařských služeb v rozsahu diagnostické, dispenzární<sup>56</sup> a posudkové péče k uznání nemocí z povolání dvanácti subjektům.<sup>57</sup>

---

<sup>55</sup> [www.mzcr.cz \[online\] . 27.6.2016. \[cit. 30.11.2017\]. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/dokumenty/odskodnovani-bolestipracovnich-urazu-a-nemoci-z-povolani-bude-fungovat-lepe-a-\\_12227\\_3438\\_1.html](https://www.mzcr.cz/dokumenty/odskodnovani-bolestipracovnich-urazu-a-nemoci-z-povolani-bude-fungovat-lepe-a-_12227_3438_1.html)

<sup>56</sup> Pojmem dispenzární péče se rozumí "pravidelný lékařský dohled nad pacientem trpícím určitou chorobou (diabetem, TBC, nádorem aj.)" citace: VOKURKA, Martin., HUGO, Jan. a kol., Velký lékařský slovník, 5. vydání, Praha, Maxdorf 2005

<sup>57</sup> Jejich úplný aktuální seznam je v příloze č. 5 této diplomové práce.

Podnět k přezkoumání, nikoli potvrzení o nemoci z povolání, vydává ošetřující lékař. Zároveň je také možné obrátit se na specializované pracoviště přímo, bez návštěvy praktického lékaře a u toho si pouze vyžádat potřebnou zdravotní dokumentaci.

Následný postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání je stanoven vyhláškou č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku (vyhláška o posuzování nemocí z povolání). V příloze této výše zmíněné vyhlášky jsou rovněž uvedeny i podmínky, za nichž nelze nemoc, která byla uznaná za nemoc z povolání podle nařízení vlády, nadále uznat za nemoc z povolání.

Ověřování nadále probíhá na základě metodického návodu Ministerstva zdravotnictví České republiky,<sup>58</sup> který vydal hlavní hygienik ČR. Tento metodický návod má zajistit jednotný postup a odbornou pomoc orgánům ochrany veřejného zdraví při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání a také ohrožení nemocí z povolání. "Ověřování provádí krajská hygienická stanice na žádost věcně a místně příslušného pracovnělékařského pracoviště."<sup>59</sup> Celý text metodického návodu MZČR přikládám v příloze č. 3.

Pro posouzení míry expozice faktory relevantními pro posuzované onemocnění se využívají výsledky měření, které se provádí k zařazení druhu práce do jednotlivých kategorií<sup>60</sup>. Dále se provádí místní šetření u zaměstnavatele, odběr vzorků látek z pracoviště, které by případně mohly být příčinou vzniku

---

<sup>58</sup> MUDr. SIXTOVÁ, Anežka. Metodický návod k zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání, zn. 22139/2011, Praha, 2015, Dostupný z: [https://jk-bozp-po.webnode.cz/\\_files/200000082-339ac34986/2011-22139-mn-NzP.pdf](https://jk-bozp-po.webnode.cz/_files/200000082-339ac34986/2011-22139-mn-NzP.pdf)

<sup>59</sup> MUDr. SIXTOVÁ, Anežka. Metodický návod k zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání, zn. 22139/2011, Praha, 2015, Dostupný z: [https://jk-bozp-po.webnode.cz/\\_files/200000082-339ac34986/2011-22139-mn-NzP.pdf](https://jk-bozp-po.webnode.cz/_files/200000082-339ac34986/2011-22139-mn-NzP.pdf)

<sup>60</sup> Zákon č. 258/2000 Sb. ze dne 14. července 2000, zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů. 11. 8. 2000, částka 74.

onemocnění, ale také dosavadní dokumentace z výkonu státního zdravotního dozoru provedeného u zaměstnavatele, nebo údaje o dosavadním výskytu nemoci z povolání na pracovišti atp. Na základě všech těchto podnětů vyhotovuje specializované pracoviště pracovního lékařství vyjádření, v němž uznává/neuznává nemoc z povolání. Toto vyjádření je závazné. V případě nesouhlasu s vyjádřením je možné do deseti dnů podat návrh na jeho přezkoumání. Tento návrh může podat jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel.

Stejný postup se aplikuje i v případě ohrožení nemocí z povolání.

Ne všechny nemoci z povolání mají trvalý charakter. U některých onemocnění v minulosti uznaných jako nemoci z povolání je možné, že časem odezní.<sup>61</sup> Dojde-li tak k vyléčení, může nastat situace, kdy je nemoc tzv. oduznána. Proces je v celku obdobný jako v případě uznání nemoci. Vystaven musí být nový posudek, a to opět specializovaným pracovnělékařským zařízením, který nemoc z povolání ukončí. I zde je možnost podat návrh na přezkoumání ve lhůtě deseti dnů ode dne předání posudku.

Proti rozhodnutí uznání nebo oduznání nemoci z povolání se dá podat návrh na přezkoumání posudku a to řediteli zdravotnického zařízení, které vydalo takový posudek. Pokud zdravotnické zařízení nevyhoví, rozhodne zřizovatel zařízení, tzn. krajský úřad.

### **3.6. Nemoci z povolání v divadelním provozu**

“V roce 2015 bylo v České republice u 911 pracovníků hlášeno celkem 1092 profesionálních onemocnění, z toho bylo 1035 nemocí z povolání a 57 ohrožení nemocí z povolání.”<sup>62</sup> Oproti četnosti pracovních úrazů jsou tato čísla výrazně nižší.

---

<sup>61</sup> Například extrémní onemocnění, která při absenci vystavení expozici rizikového materiálu mohou vymizet.

<sup>62</sup>Kolektiv autorů, Nemoci z povolání v České republice 2015 [online], Státní zdravotní ústav 2016,[cit. 16.4.2017]. Dostupné z: [http://www.szu.cz/uploads/NZP/Hlaseni\\_a\\_odhlaseni\\_2015.pdf](http://www.szu.cz/uploads/NZP/Hlaseni_a_odhlaseni_2015.pdf)

Nemoci z povolání jsou v divadelním provozu ojedinělým jevem. Respektive ty nemoci z povolání, které je možné jednoznačným způsobem prokázat a skutečně je tak uznat za nemoc z povolání. V rámci seznamu nemocí z povolání, je možné nalézt nemoci, které se objevují i u jiných profesí mimo divadla<sup>63</sup>, ale také jednu specifickou. Jedná se o uzlíky na hlasivkových svalech. Dále je možný vznik mnoha dalších nemocí, které jsou způsobené prací v divadle, avšak jejich prokazování je nanejvýš obtížné a často i nemožné. Obtížně by se prokazovaly například nejrůznější psychické poruchy, které ale často pramení z predispozic lidí pracujících v kultuře. Podle měření doktora Josefa Glücksmanna, který působil v Národním divadle v Praze od roku 1949, mají změny na plicích všichni zaměstnanci, kteří pracují na jevišti v důsledku vysoké prašnosti již po pěti letech.<sup>64</sup> Je na delší rozbor, zda se dá toto tvrzení aplikovat i dnes. Na jednu stranu, je v divadle užívaná prokazatelně výkonnější vzduchotechnika, na straně druhé je několikanásobně vyšší objem kulis a rekvizit, který se na jevišti střídá. Přesná data by mohlo zajistit pouze nové měření.

V rámci divadelního provozu jsem rozdělila profese do tří skupin. V první skupině se jedná o povolání, která jsou v první kategorii prací a nehrozí jim žádné vážnější riziko. U této skupiny dochází k nemocím z povolání jen ojediněle. Jsou to pracovníci administrativy, propagace, produkce či obchodního oddělení. Tito pracovníci jsou ohroženi stejnými nemocemi z povolání, jako je tomu v jiných provozech, kde se i tyto profese vyskytují.

Do druhé skupiny jsem zařadila profese, které jsou sice v první nebo druhé kategorii práci, ale riziko jim hrozí onemocněním, které zatím není zařazeno do seznamu nemocí z povolání, nebo by se nedalo prokázat či by se prokazovalo jen s největšími obtížemi. V této skupině jsou někteří umělečtí pracovníci například herci, operní pěvci scénografové, nebo režiséři.

---

<sup>63</sup> Jedná se například o chronická onemocnění zad, dolních končetin atp.  
MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, Berka, Ivan. Mikroklima a prašnost na jevištích Tylova divadla v Praze a Janáčkova divadla v Brně, Laboratoře hygieny práce KHS, Brno a Scénografický ústav, Praha, 1968

Do poslední třetí skupiny jsem zařadila ta povolání, která spadají do třetí kategorie práce, a tudíž zde existuje riziko poškození zdraví. U této skupiny jsou také případy nemoci z povolání. Jsou to tanečníci baletu, pracovníci dílen - truhláři, vlásenkáři a zámečníci. Některá jejich možná onemocnění jsou zařazena i v seznamu nemocí z povolání.

Rizika, která přináší divadelní provoz, jsou enormní inscenační požadavky, náročná inscenační praxe, porušování nejrůznějších norem, nevyhovující pracovní podmínky, čímž míním vysokou prašnost prostředí, nestálé teplotní podmínky a dále náhody a nepředvídatelná rizika stejně jako tomu je v případě pracovních úrazů.

Pracovníci divadla mohou být ohroženi například percepční kochleární vadou sluchu způsobenou hlukem, těžkou hyperkinetickou dysfonií, uzlíky na hlasivkách, těžkou nedomykavostí hlasivek nebo těžkou fonastenií, pokud jsou trvalé a znemožňují výkon povolání kladoucího zvýšené nároky na hlas.<sup>65</sup>

Nemocí z povolání nejvíce ohroženou skupinou zaměstnanců v divadle jsou tanečníci baletu. "Balet je zaměstnání ve smyslu těžké, až velmi těžké práce se spotřebou 5-6000 Ka. Baletní zaměstnání způsobuje rychlejší opotřebenosti fyzických i duševních sil. ... Některé klinické změny na kloubech a šlachách i rentgenologické nálezy na kloubech jsou specifické pro balet a mohou být pokládány za nemoc z povolání."<sup>66</sup> Bohužel stále se nemoci z povolání vzniklé tancem do seznamu nemocí z povolání nedostaly. "Degenerativní změny pohybového aparátu postihují členy baletu daleko dříve a častěji než ostatní

---

65 V případě nové scény národního divadla je zde i ohrožení nemocemi dýchacích cest, plic, pohrudnice nebo pobřišnice způsobené prachem azbestu, jelikož v provazišti byl v 80. letech proveden azbestový obklad kvůli snížení rizika požáru z velkého množství zde umístěných světel.

<sup>66</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, MUDr. Kneidl, Karel, MUDr. Středa, Antonín. Klinicko-rentgenologické změny pohybového ústrojí u baletního souboru, Výzkumný ústav chorob reumatických v Praze, Praha, 1957, str. 317

pracující.<sup>67</sup> A tím nemyslím pouze ostatní pracující v divadelním provozu, ale také v provozech dalších.

Nejčastější zdravotní problémy vzniklé tancem jsou bolesti krční páteře, bolesti kloubů dolních končetin, poškozené hlezenní klouby, dále pak kloubně svalové změny způsobené baletem, klinické změny - nejčastější změny probíhají na kolenních kloubech, více však na pravé dolní končetině než na levé. Toto onemocnění vykazovalo při měření doktora Glücksman v 60% ženy a v 68% muži. Dalším onemocněním typickým pro balet je podélné snížení klenby nohou, to se vyskytuje u 47% žen a u 50% mužů. Boolestmi páteře v oblasti trnů krčních obratlů trpí ženy v 26% a muži v 73%, bolestmi páteře v oblasti hrudní páteře ženy ve 33%, muži v 58%, bolestmi páteře v oblasti bederní páteře ženy ve 35% a muži ve 29%.<sup>68</sup>

Nejčastější úrazy tanečnicků baletu jsou metatarsofalangeální klouby, dále klouby hlezenní, kolenní (častěji pravý než levý), poté úrazy šlach dlouhých natahovačů, poškození Achillovy šlachy, drobné krevní výrony do svalstva, potrhání svalových snopečků.<sup>69</sup>

V době vzniku této práce existovaly pouze dva případy uznané nemoci z povolání. Jeden byl ještě stále v procesu uznávání. V obou případech se jednalo o sólistky baletu Národního divadla<sup>70</sup>. Případ, který byl již ukončený se stal v roce 2008. Na základě zjištěného zdravotního stavu před vznikem onemocnění, výsledku lékařských vyšetření a na základě ověření podmínek vzniku onemocnění bylo zjištěno, že byly splněny všechny podmínky pro uznání nemoci z povolání podle přílohy nařízení vlády č. 290/1995 Sb. Postižená zaměstnankyně pracovala jako sólistka baletu ND v letech 1986 - 2008. Během všech lékařských vyšetření bylo zjištěno, že následkem profesionálně prováděného špičkového baletu došlo

---

<sup>67</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, MUDr. Kneidl, Karel, MUDr. Středa, Antonín. Klinicko-rentgenologické změny pohybového ústrojí u baletního souboru, Výzkumný ústav chorob reumatických v Praze, Praha, 1957, str. 318

<sup>68</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, MUDr. Kneidl, Karel, MUDr. Středa, Antonín. Klinicko-rentgenologické změny pohybového ústrojí u baletního souboru, Výzkumný ústav chorob reumatických v Praze, Praha, 1957, str. 313

<sup>69</sup> MUDr. GLÜCKSMAN, Josef, MUDr. Kneidl, Karel, MUDr. Středa, Antonín. Klinicko-rentgenologické změny pohybového ústrojí u baletního souboru, Výzkumný ústav chorob reumatických v Praze, Praha, 1957, str. 314

<sup>70</sup> Nahlédnutí do obou spisů mi umožnil bezpečnostní technik Národního divadla pan Vladimír Václavík. Vzhledem k tomu, že obsahují mnoho velmi citlivých osobních údajů nejsou přílohou této práce. Z toho samého důvodu vynechám i jména obou sólistek ND.

k vbočení palce nohy a vytvoření ploché nohy<sup>71</sup>. Onemocnění má trvalý charakter a jeho vliv je nepříznivý na další uplatnění jak v životě, tak i ve společnosti. Bodové ohodnocení bylo v tomto případě za odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění stanoveno na 600 bodů<sup>72</sup>. Postižená zaměstnankyně nebyla tedy do budoucna schopna vykonávat práci s přetěžováním dolních končetin.<sup>73</sup> Její kloubní postižení má trvalý charakter a dá se do budoucna počítat s pravděpodobnou progresí a nejistou prognózou. V divadle se pro ni v té době nenašla vhodná práce, kterou by mohla vykonávat a ke konci roku 2008 z Národního divadla odešla<sup>74</sup>. Národní divadlo prostřednictvím pojišťovny Kooperativa a.s. vyplácí této zaměstnankyni rentu, která dorovnává výši jejího průměrného výdělku před vznikem nemoci z povolání.

---

<sup>71</sup> Celkově se ale jednalo o šest samostatných diagnóz - tři na pravé noze a tři na levé.

<sup>72</sup> V této době tzn. v roce 2008 bohužel platil ještě starý bodový systém a hodnota jednoho bodu byla zákonem stanovena na 120,- Kč.

<sup>73</sup> Lékařský posudek o ztížení společenského uplatnění pro nemoc z povolání ze dne 10.10.2008, Praha

<sup>74</sup> Pracovní poměr byl ukončen výpovědí.



## 4. Odpovědnost

### 4.1. Výklad pojmu a předpoklady vzniku odpovědnosti

Odpovědnost stanovuje povinnost nést důsledky nějakého deliktního jednání. Odpovědnost v pracovním právu zahrnuje několik druhů odpovědnosti například odpovědnost hmotnou, odpovědnost za prodlení či odpovědnost za škodu. Odpovědnost za škodu poté stanovuje sekundární povinnosti, vzešlé z předchozího jednání, které spočívají v náhradě škody či nemajetkové újmy.<sup>75</sup>

Ke vzniku odpovědnosti za škodu je nutné splnění čtyř předpokladů. Škůdce musí jednat protiprávně tzn. že nastává rozpor mezi tím, jak se škůdce choval a tím, jak se chovat měl v souladu se zákonem. Nový občanský zákoník dále také rozděluje tři typy základních deliktů, jsou to: porušení dobrých mravů dle § 2909, zákona dle § 2910 a smlouvy dle § 2913.<sup>76</sup> Dále musí vzniknout újma, mezi níž a protiprávním jednáním musí existovat příčinná souvislost. Posledním předpokladem je zavinění tzn. úmysl nebo nedbalost.<sup>77</sup>

Podle občanského zákoníku rozlišujeme odpovědnost za škodu a za nemajetkovou újmu. Škoda je pak vykládána jako "újma, která nastala (projevuje se v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi..."<sup>78</sup> Zákon tedy vnímá škodu pouze jako újmu majetkovou. Povinnost nahradit majetkovou škodu existuje vždy. Nehmotná neboli nemajetková újma tuto povinnost zakládá pouze v případech zákonem výslovně stanovených (případně pokud se tak zainteresované strany dohodnou). Jako zákonem stanovená povinnost může například sloužit odpovědnost za bolest a ztížení společenského uplatnění, což je ze své povahy hmotná odpovědnost

---

<sup>75</sup> NOVOTNÝ, Petr., KOUKAL, Pavel., ZAHOŘOVÁ, Eva., Nový občanský zákoník - Náhrada škody. Praha, GRADA Publishing, 2014, str. 11

<sup>76</sup> Zahrnuje i předmluvní odpovědnost viz především § 1728 až 1730 Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In: Sběrka zákonů 22.3.2018, částka 33. ISSN 1211-1244

<sup>77</sup> Tento poslední čtvrtý předpoklad je nutný u subjektivní odpovědnosti.

<sup>78</sup> § 2894 Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In: Sběrka zákonů 22.3.2018, částka 33. ISSN 1211-1244

za nemajetkovou újmu na zdraví.<sup>79</sup> Dále se této problematice věnuje i par. 2971 Občanského zákoníku, který rozlišuje případy možnosti náhrady nemajetkové újmy.

Dělit můžeme odpovědnost na odpovědnost za zavinění tzv. subjektivní odpovědnost a odpovědnost bez ohledu na zavinění tzn. objektivní odpovědnost. Odpovědnost zaměstnavatele za škodu, která vznikne zaměstnanci, je vždy objektivní tzn. bez ohledu na zavinění a to z důvodu, že zaměstnavatel je v pracovněprávním vztahu zákonem chápán jako "silnější" strana. Důkazní břemeno při objektivní odpovědnosti zaměstnavatele leží však na zaměstnanci, který musí prokázat splnění zákonem stanovených předpokladů odpovědnosti. Zákon zde zaměstnavateli ponechává možnost zproštění se odpovědnosti – liberace - a to buď částečně, nebo i v plné míře.

Odpovědnost zaměstnance za škodu, která vzniká zaměstnavateli, je naproti tomu vždy subjektivní.<sup>80</sup> Škoda se musí stát alespoň formou nevědomé nedbalosti. Zákoník práce dělí u zaměstnance tři typy zvláštní odpovědnosti za škodu. Prvním typem je odpovědnost za nesplnění povinnosti k odvracení škody, dále se jedná o odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách, které je zaměstnanec povinen vyúčtovat, a jako poslední odpovědnost za ztrátu svěřených věcí.

#### **4.2. Odpovědnost za škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem**

Aby bylo možné postihovat zaměstnavatele dle pracovněprávních předpisů za vznik škody, nebo nemajetkové újmy je nutné, aby ke škodě došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi. Odpovědnost zaměstnavatele je ale vždy odpovědností objektivní, bez ohledu na to jestli porušil nějakou právní povinnost či nikoliv. "Zaměstnavatel je tedy povinen nahradit zaměstnanci škodu

---

<sup>79</sup> ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha. Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 865-866.

<sup>80</sup> § 261 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sběrka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

nebo nemajetkovou újmu, která mu vznikla v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.”<sup>81</sup> Pro to, aby zaměstnavatel odpovídal za škodu, musí být splněny tři podmínky. V první řadě je to existence pracovního úrazu, nebo nemoci z povolání, dále pak vznik škody na straně zaměstnance (v případě smrtelného pracovního úrazu či úmrtí v důsledku nemoci z povolání vznik škody pozůstalým) a v neposlední řadě příčinná souvislost mezi vzniklým pracovním úrazem popřípadě nemocí z povolání a vzniklou škodou.<sup>82</sup>

Povinností zaměstnavatele je cílené vytváření pracovních podmínek, které předchází vzniku pracovního úrazu. Zaměstnavatel by také měl vyhodnocovat, které jednání zaměstnanců je rizikové a vůči takovému zavádět konkrétní opatření. Kontrola dodržování předpisů by neměla být pouze namátková, ale soustavná a pravidelná.

Tím mohou vzniknout předpoklady pro zproštění odpovědnosti za škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, a to buď částečně, nebo i zcela.<sup>83</sup> Důkazní břemeno vždy nese zaměstnavatel.

Celkové zproštění odpovědnosti neboli liberace zaměstnavatele je možné ve chvíli, kdy je jedinou příčinou vzniku pracovního úrazu buď fakt, že zaměstnanec si pracovní úraz způsobil v důsledku opilosti či po požití návykových látek a nebo, že porušil svým zaviněním právní, nebo další předpisy a pokyny týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (ačkoliv nimi byl seznámen a ačkoliv jejich dodržování bylo soustavně vyžadováno a kontrolováno). Těmito právními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se rozumí<sup>84</sup> předpisy na ochranu života a zdraví, hygienické a protiepidemické předpisy, předpisy o požární ochraně a o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivnímu a chemickými látkami, chemickými přípravky a jinými látkami, které škodí zdraví, za

---

<sup>81</sup> § 269 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>82</sup>Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>83</sup>Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>84</sup> § 349 odst. 1 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

předpokladu, že upravují problematiku ochrany života a zdraví. Pokyny se zas rozumí konkrétní pokyn udělený zaměstnanci nadřízeným vedoucím zaměstnancem a to buď písemně, nebo i ústně (bez ohledu na to, jestli obsah pokynu odpovídá společenským konvencím, jestliže stanoví pro podřízené osoby závazný způsob chování).<sup>85</sup> Zde je důležité i to, jestli zaměstnanec opravdu pokynu porozuměl (je nutné přihlídnout i k jeho aktuálnímu psychickému stavu a duševní vyspělosti).

Pokud je opilost (či vlivy návykových látek) pouze jedním z několika dalších příčin pracovního úrazu, není možné, aby se zaměstnavatel zprostil své odpovědnosti v plném rozsahu. Většina pracovních úrazů je multikauzálních a je výsledkem celé řady příčin, jejichž souhrou k nim dochází.

Složitě se prokazuje i druhá podmínka pro celkové zproštění odpovědnosti zaměstnavatele, kde problematickým zůstává pojem "soustavné kontroly". Zákon dále nijak nedefinuje nějaký interval soustavné kontroly ani její rozsah či systematicčnost. Pokud bychom se zde chtěli opřít alespoň o judikaturu, ani zde není valná opora. Zaměstnavatel zde bude narážet na fakt, že on sám je nositelem důkazního břemene při prokázání rozsahu a kvality pravidelnosti a systematicčnosti kontroly. Judikát nejvyššího soudu říká: "Nejde o řádné seznámení zaměstnance s předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci nebo s příkazy, zákazy a jinými pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, jestliže by se podnik omezil pouze na to, že by pracovníkovi dal k přečtení příslušné bezpečnostní předpisy. Na tomto závěru by neměnilo nic ani to, kdyby pracovník svým podpisem potvrdil, že s těmito předpisy byl seznámen.)"<sup>86</sup> Zároveň je ale také možné, že tím, kdo bude provádět tuto kontrolu, nebude ve všech případech zaměstnavatel. Například pokud se pracovní úraz stane řidiči automobilu na služební cestě během dopravní nehody, bude vyžadování a kontrola znalostí pravidel silničního provozu na policii České republiky a nikoliv na zaměstnavateli.<sup>87</sup>

---

85 § 349 odst 2 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

86 Závěr Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 6.3.1963, sp. zn. 1 Cp 42/62, [cit. 23.1.2017]. Dostupné z: <https://www.codexisuno.cz/5oB#117>

87 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23.5.2001, sp. zn. 21 Cdo 1239/2000, [cit. 23.1.2017]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo1239/2000>

Částečné zproštění se odpovědnosti je možné v případě, že pracovní úraz neměl pouze jednu příčinu. Zde se ke dvěma výše zmíněným podmínkám přidává ještě třetí a to prokáže-li se, že zaměstnanec si počínal úmyslně v rozporu s obvyklým chováním lehkomyšlně, aniž by tím ale porušil právní nebo další předpisy a pokyny.<sup>88</sup> Jedná se tedy o případy, kdy lze zaměstnancovo chování charakterizovat jako nebezpečné riskování či hazardování, které je zdraví a životu nebezpečné. Podstatný je také fakt, že se jedná o chování, které je v rozporu s obvyklým jednáním, nejde tedy o činnost, kterou by zaměstnavatel například toleroval a pouze nepodnikl kroky k její změně či nápravě.

Pokud se zaměstnavatel zproští své odpovědnosti z části, je povinen určit poměrnou část škody nebo nemajetkové újmy, kterou nese zaměstnanec - podle míry jeho zavinění. V případě, že důvodem byla tzv. kvalifikovaná lehkomyšlnost tedy výše charakterizované lehkomyšlné jednání zaměstnance, zaměstnavatel hradí minimálně třetinu způsobené škody nebo nemajetkové újmy.

Případem, kdy je liberace (ať již úplná či částečná) vyloučena, je pokud došlo k pracovnímu úrazu v souvislosti s odvracením škody hrozící zaměstnavateli nebo odvracení nebezpečí, které přímo ohrožuje život nebo zdraví<sup>89</sup> (to neplatí, pokud takový stav byl záměrně zaměstnancem vyvolán).

Pokud zaměstnanec prokázal existenci pracovního úrazu či nemoci z povolání<sup>90</sup> a následně se zaměstnavatel snaží prokázat i existenci liberačních důvodů vedoucích k částečnému či celkovému zbavení se odpovědnosti za předmětný pracovní úraz nebo nemoc z povolání, nese důkazní břemeno zaměstnavatel. Neunese-li toto důkazní břemeno, pak nemůže být v soudním sporu úspěšným.

---

<sup>88</sup> § 270 odstavec 2 písmeno b) Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>89</sup> § 271 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>90</sup> V řízení o náhradu škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání nese důkazní břemeno poškozený zaměstnanec. "Neunese-li břemeno tvrzení nebo důkazní břemeno v tomto směru, musí rozhodnutí soudu vždy vyznít v jeho neprospěch." - Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 20.11.2001, sp. zn. 21 Cdo 2507/2000. [cit. 24.1.2017]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo2507/2000>

Typickým znakem většiny pracovních úrazů je jejich multikauzálnost. Často je tedy nutné určovat poměry odpovědnosti, míry zavinění u zúčastněných stran, tedy u zaměstnance a u zaměstnavatele. Míru zavinění by měl zaměstnavatel určit v co nejkratším časovém období a to i vzhledem k faktu, že podle zákoníku práce má zaměstnavatel zaměstnanci vyplácet náhradu na výdělku jednou měsíčně. V případě sporů o míru zavinění je soudní praxe poměrně ustálená a judikatura četná, tudíž rozhodování soudů v případných sporech je celkem předvídatelné.

### **4.3. Odpovědnost za škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou nemocí z povolání**

Předpoklady vzniku povinnosti zaměstnavatele nahradit vzniklou škodu nebo nemajetkovou újmu, která zaměstnanci vznikla v souvislosti s nemocí z povolání jsou v podstatě totožné jako výše zmíněné u pracovního úrazu. Jedná se o existenci samotné nemoci z povolání, vznik škody či nemajetkové újmy, nutností je též příčinná souvislost mezi nimi, a samozřejmě také fakt, že ke škodě nebo nemajetkové újmě došlo při plnění pracovních povinností a úkolů, nebo v přímé souvislosti s jejich plněním. Posledním předpokladem (dalším, oproti předpokladům u pracovního úrazu) je fakt, že zaměstnanec naposledy před zjištěním existence nemoci z povolání pracoval u zaměstnavatele za podmínek, za nichž takováto nemoc z povolání vzniká.

Škoda, jež vzniká následkem nemoci z povolání, spočívá také ve ztrátě na výdělku, a to po skončení pracovní neschopnosti. Důvodem je, že pracovní schopnost zaměstnance byla důsledkem nemoci z povolání snížena nebo také mohla i zaniknout.<sup>91</sup> Zaměstnanec tedy není schopen pro následky nemoci z povolání dosáhnout takového výdělku, který byl před vznikem nemoci z povolání pro něj běžný. Tato škoda (jedná se o movitou újmu vyčíslitelnou v penězích) se tedy stanovuje jako rozdíl mezi výdělkem zaměstnance před vznikem nemoci z povolání a výdělkem po tomto poškození, k tomuto rozdílu je ještě nutné připočítat možný invalidní nebo částečný invalidní důchod. Interval, za nějž se náhrada vyplácí, je

---

<sup>91</sup> Při uznání invalidity nebo částečné invalidity.

z povahy věci měsíční. Odpovědnost zaměstnavatele je zde opět objektivní odpovědností. Zaměstnavatel je však povinen i v tomto případě nahradit pouze tu škodu, která je v příčinné souvislosti s nemocí z povolání. Například pokud zaměstnanec po zjištění nemoci z povolání vlivem situace na trhu práce není schopen nalézt vhodnou pracovní příležitost (což je fakt, postihující plošně všechny osoby hledající nové zaměstnání), k nápravě této situace neslouží institut náhrady za ztrátu na výdělku.

## 5. Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání

Zaměstnavatel je zaměstnanci povinen poskytnout náhradu za ztrátu na výdělků, náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhradu za věcnou škodu. Zaměstnavatel je povinen odškodnit jak zaměstnance, který je zaměstnán na hlavní pracovní poměr, tak i zaměstnance, jehož pracovněprávní vztah zakládá dohoda o pracích konaných mimo pracovní poměr tzn. dohoda o pracovní činnosti a dohoda o provedení práce. Tato praxe je účinná až s novelou zákoníku práce z roku 2015, které se zde ještě budu podrobněji věnovat. Odškodňování pracovních úrazů je upraveno zákoníkem práce<sup>92</sup>.

Další novelizace, kterou schválila vláda dne 27. 6. 2016, mimo jiné doplnila položku vztahující se k odškodnění nedomykavosti hlasivek, dysfonie a fonastenie, aby i pro tyto stavy bylo vymezeno odškodňování tak, jako za předcházející právní úpravy. Tento druh poruch hlasu nebo jeho tvorby se nejvíce týká lidí, kteří se svým hlasem nebo s jeho pomocí živí, například učitelů, herců či zpěváků.<sup>93</sup> Rovněž se jako nemoc z povolání odškodňuje i taková nemoc, která vznikla i před zařazením do seznamu nemocí z povolání, a to od zařazení takto vzniklé nemoci do seznamu, maximálně však za dobu tří let před jejím zařazením do seznamu.

### 5.1. Podle zákoníku práce

Novela zákoníku práce, která vstoupila v účinnost 1. října 2015 upravila tzv. dohody konané mimo pracovní poměr tzn. dohodu o provedení práce a dohodu o pracovní činnosti. Tato novela tedy stanovuje, že pokud člověk zaměstnaný na dohodu utrpí pracovní úraz, bude na něj nahlíženo jinak než například na úraz vzniklý automobilovou nehodou. Což znamená, že postavení dohod se v tomto ohledu dostalo téměř na roveň zaměstnaneckému poměru. Mimo

---

<sup>92</sup> § 271a a dále Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>93</sup> [www.mzcr.cz](https://www.mzcr.cz) [online]. 27.6.2016. [cit. 6.4.2018]. Dostupné z: [https://www.mzcr.cz/dokumenty/odskodnovani-bolestipracovnich-urazu-a-nemoci-z-povolani-bude-fungovat-lepe-a-\\_12227\\_3438\\_1.html](https://www.mzcr.cz/dokumenty/odskodnovani-bolestipracovnich-urazu-a-nemoci-z-povolani-bude-fungovat-lepe-a-_12227_3438_1.html)



jiné změny, novela určila, že pracovní úrazy a nemoci z povolání se mají odškodňovat podle zákoníku práce a nikoliv podle občanského zákoníku.

Spolu s touto novelou je od 1. října 2015 účinné i nařízení vlády, které připravilo Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Toto nařízení vlády stanovuje podmínky odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Nařízení upravuje především výši odškodnění. Forma hodnocení jednotlivých úrazů či nemocí z povolání zůstává stále stejná a to pomocí bodovacího systému - každý úraz má přidělený příslušný počet bodů. Ke změně dochází u hodnoty jednoho hodnotícího bodu, tato hodnota se navýšila z původních 120 Kč na 250 Kč. V tabulce, která je součástí nařízení vlády se změnila i počty bodů přidělených k jednotlivým úrazům. Díky novele a nařízení vlády se tak u některých úrazů zvýšila míra finančního odškodnění až čtyřnásobně. Pokud dojde k většímu množství poškození, pak jsou hodnocena zvlášť a následně dojde k sečtení všech bodů. Bodové ohodnocení určuje lékař v lékařském posudku. Základní výši určenou body lze také zvýšit nebo snížit a to v závislosti na stupni závažnosti. U ztížení společenského uplatnění je to od 10% do 30%, u ohodnocení bolesti pak od 10% do 50% a u náročného způsobu léčby až o 50%.

Zákoník práce rozeznává tyto druhy náhrad:

- náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti
- náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti,
- náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění,
- účelně vynaložené náklady spojené s léčením,
- náhradu věcné škody.

Náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti slouží k nahrazení sníženého výdělků po dobu zaměstnancovy neschopnosti a to do výše jeho dřívějšího průměrného výdělků před vznikem úrazy či nemoci z povolání. Pokud se jedná o nemoc z povolání má zaměstnanec rovněž i nárok na uhrazení léčebných výloh i rozdílu mezi průměrným platem a nemocenskou včetně doby prvních třech dnů dočasné pracovní neschopnosti. Pokud je pracovní neschopnost ukončena a v důsledku ať už úrazu nebo nemoci z povolání vznikla invalidita, vzniká nárok na náhradu za ztrátu na výdělků i nadále. Náhradu za ztrátu výdělků

Ize pobírat maximálně do dovršení 65 let věku nebo do okamžiku, kdy dojde k přiznání starobního důchodu. Tento nárok zaniká v případě, že zaměstnanec nastoupí na lépe placené místo.

Za bolest se považuje tělesné a duševní strádání způsobené poškozením zdraví vzniklým pracovním úrazem či nemocí z povolání, včetně stresu<sup>94</sup>, obtíží a psychických symptomů obvykle doprovázejících poškození zdraví, a také léčením a odstraňováním následků poškození zdraví, včetně komplikací vzniklých v přímé příčinné souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Zatímco v případě vyplácení náhrady za ztrátu na výděлку se jedná o vyplácení pravidelné nejčastěji měsíční, pak u náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění je tato kompenzace vyplacena jednorázově. Nařízení vlády č. 276/2015 Sb. o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání stanovuje výši poskytované náhrady v jednotlivých případech. Systém určování výše je opět bodový tzn., že každý případ má daný určitý počet bodů. K hodnocení bolestného dochází dle vyhlášky až ve chvíli, kdy se ustálí zdravotní stav.

Kromě výše zmíněných náhrad má zaměstnanec nárok na proplacení léčebných výloh spojených s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, které nehradí pojišťovna. Zde se může jednat například i o náklady na cestu do zdravotních zařízení, speciální dietní stravování či cesty příbuzných za postiženým zaměstnancem do nemocnic atp.

V poslední řadě má postižený zaměstnanec nárok na náhradu věcné škody, která mohla případně vzniknout důsledkem pracovního úrazu či nemoci z povolání. Náhrada věcné škody má promlčecí lhůtu tři roky. Ztráta na výděлку jako taková se nepromlčuje, k promlčení dochází pouze u jednotlivých měsíčních plnění, jsou-li stanovena.

---

<sup>94</sup> Ve vyhlášce ze dne 26.10.2015 zde došlo nově k rozšíření právé o stres, obtíže a psychické symptomy a také i o následné strádání způsobené léčením a případnými komplikacemi. - Vyhláška č. 277/2015 Sb., ze dne 12.10.2015, o postupu při určování výše náhrady za bolest a za ztížení společenského uplatnění příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, In: Sbíрка zákonů: 26. 10. 2015, částka 114.

V řízení o náhradu škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání nese důkazní břemeno poškozený zaměstnanec. "Neunese-li břemeno tvrzení nebo důkazní břemeno v tomto směru, musí rozhodnutí soudu vždy vyznít v jeho neprospěch."<sup>95</sup>

## 5.2. Možnost postupu dle NoZu

Zákoník práce poskytuje zvláštní ochranu zaměstnanci, který je v pracovněprávním vztahu vždy chápán jako slabší ze stran. Zákoník práce obsahuje komplexní pracovněprávní úpravu náhrady škody.<sup>96</sup> Ta je ze své povahy kogentní a možnost se od ní odchýlit tedy není. Tomu odpovídá i ust. § 2401 odst. 1 nového občanského zákoníku, které říká, že použití zákoníku práce před občanským zákoníkem je vždy přednostní. Občanským zákoníkem se pracovněprávní vztahy řídí jen tehdy, není-li možné použít zákoník práce, a to vždy v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů<sup>97</sup>.

## 5.4. Regresní právo

Zaměstnavatel má právo podle vyhlášky č. 125/1993 Sb. aby za něj úrazová pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Právo regresní (právo na náhradu plnění - odškodnění) má jak pojišťovna poskytující zákonné pojištění, a to vůči pojištěnému zaměstnavateli, tak také zaměstnavatel má právo regresní, které může uplatnit vůči tomu, kdo za škodu odpovídá podle občanského zákoníku<sup>98</sup> (nevztahuje se na samotného poškozeného zaměstnance). Například pokud jeden zaměstnanec utrpěl pracovní úraz částečným zaviněním druhého zaměstnance a zaměstnavatel odškodnil postiženého zaměstnance v plném rozsahu, tak pojišťovna může zaměstnavateli proplatit jen část odškodnění a to s tím, že zbylou část má požadovat po

---

<sup>95</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20.11.2001, sp. zn. 21 Cdo 2507/2000. [cit. 6.4.2018]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo2507/2000>

<sup>96</sup> § 248 až 275 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sběrka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

a § 365 až 393 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sběrka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>97</sup> § 4 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sběrka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>98</sup> § 271 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce, který se tomu věnoval byl ale při novele roku 2015 vypuštěn.

zaměstnanci, jež se na vzniku pracovního úrazu podílel. Zákon však také stanovuje maximální možnou výši, kterou lze po zaměstnanci požadovat v rámci regresního řízení tato částka je stavena maximálně do čtyřnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku.

## 6. Prevence

### 6.1. BOZP+PO - závazné právní předpisy

Bezpečnost a ochranu zdraví při práci upravuje především zákoník práce<sup>99</sup>, dále zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 174/1968, o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách<sup>100</sup> a zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Dále jsou zde i nařízení vlády z nichž nejdůležitější jsou nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, nařízení vlády č. 290/1995, kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky. Poté jsou zde také vyhlášky jako například vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci) nebo vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

Samozřejmě jsou součástí našeho právního řádu i mezinárodní smlouvy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Seznam těchto ratifikovaných smluv

---

<sup>99</sup> § 101 až 108 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>100</sup> § 53 a dále Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbíрка zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

(z nichž se opět žádná přímo divadla nedotýká) je k dispozici na webových stránkách českomoravské konfederace odborových svazů<sup>101</sup>.

Existuje samozřejmě ještě celá řada těchto právních předpisů, ale tyto výše zmíněné mají obecnější charakter a dají se aplikovat na většinu provozů, ostatní jsou již specifické pro nejrůznější typy provozů. U divadel v současné době neexistuje specifický zákon, nařízení vlády či vyhláška, která by upravovala bezpečnost práce na tomto typu provozu. Máme zde ale české technické normy, které v některých případech na divadelní provoz pamatují.

Podrobné povinnosti zaměstnavatele i zaměstnance vyplývající z výše zmíněných právních předpisů jsou rozepsány v příloze číslo 2 této diplomové práce.

## **6.2. Technické normy**

České technické normy jsou schvalované Českým normalizačním institutem a jsou vytvářeny na základě zákona č. 22/1997 Sb. Nejsou obecně závazné, ale podle již zmíněného zákona č.22/1997 Sb. se závaznými ve specifických případech stát mohou. V případě že české technické normy upravují oblasti, jež se týkají ochrany života a zdraví, jsou podle zákoníku práce<sup>102</sup>, považovány za předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nikoliv za právní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Divadelního provozu se týkají tyto české technické normy:

ČSN 73 5245 Kulturní objekty s hledištěm. Podmínky viditelnosti. Tato norma se zabývá viditelností, výpočtem křivky viditelnosti v hledištích kulturních objektů.

Další technickou normou týkající se divadelního provozu je ČSN 33 2420 ED.2 Elektrické instalace nízkého napětí - Elektrická zařízení v divadlech a jiných

---

<sup>101</sup> Publikované ratifikované úmluvy MOP jsou většinou převzaty ze Sbírek zákonů a Sbírek mezinárodních smluv ČR. Sborník úmluv byl realizován v rámci projektu ČMKOS 2017 -

§ 320a zákoníku práce I. – Průmysl, vzdělávání, práce, společnost 4.0

<sup>102</sup> § 349 odst. 1 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sběrka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

objektech pro kulturní účely. V této normě se krom projektování, montáží a rekonstrukcí řeší i informace týkající se revize elektrických zařízení v divadlech.

ČSN EN 1838 Světlo a osvětlení - Nouzové osvětlení. Norma stanovuje požadavky na osvětlovací soustavy nouzového osvětlení, osvětlení určeného k použití při selhání napájení normálního osvětlení či bezpečnostní značky.

ČSN 91 8112 Jevištní technologická zařízení. Bezpečnostně technické požadavky. Účelem této normy je stanovit pravidla bezpečnosti pro jevištní technologická zařízení s cílem ochránit osoby a majetek před nebezpečím nehod spojených s provozem těchto zařízení.<sup>103</sup>

ČSN EN 60598-2-17 +A2 Svítidla. Část 2: Zvláštní požadavky. Oddíl 17: Svítidla na osvětlování jevišť, televizních, filmových a fotografických studií (venkovní a vnitřní, (obsahuje změnu A2:1991). Tato norma se věnuje požadavkům spojeným s osvětlováním jevišť, nárokům na bezpečnou manipulaci a také označení jevištního osvětlení.

### **6.3. Pracovní způsobilost - pracovnělékařské prohlídky**

Za účelem zjištění, posouzení nebo prokázání pracovní způsobilosti se provádějí vstupní, periodické a mimořádné prohlídky. Tzv. výstupní prohlídka se provádí i při ukončení pracovněprávního vztahu zaměstnance a to s cíle zjistit, zda u něj došlo ke změnám zdravotního stavu v návaznosti na výkon práce. Pokud je zaměstnanec vystaven nějaké rizikové činnosti, ihned po jejím skončení se podrobuje následné prohlídce, jejímž cílem je včasné zjištění změn zdravotního stavu a zajištění případné zdravotní péče nebo dokonce odškodnění.

Zaměstnavateli ze zákoníku práce vyplývá v souvislosti s pracovnělékařskými prohlídkami několik povinností. První je povinnost nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Pokud by však šlo o práce, jejichž náročnost by neodpovídala schopnostem nebo zdravotní způsobilosti zaměstnance, nemůže

---

<sup>103</sup>[www.technicke-nomy-csn.cz](http://www.technicke-nomy-csn.cz) [online]. 11.4.2017. [cit. 11.4.2017]. Dostupné z: [http://www.technicke-normy-csn.cz/918112-csn-91-8112\\_4\\_32221.html](http://www.technicke-normy-csn.cz/918112-csn-91-8112_4_32221.html)

zaměstnavatel takový výkon práce připustit.<sup>104</sup> Zdravotní způsobilost zaměstnance posuzuje smluvní poskytovatel pracovněprávních služeb.

Vstupní prohlídka je dle zákoníku práce povinná pro každého zaměstnance při nástupu do zaměstnání. Dále zákoník práce ukládá povinnost podrobit se pracovnělékařským prohlídkám mladistvým zaměstnancům. U starších zaměstnanců zákoník práce v této otázce odkazuje na zvláštní právní úpravu.<sup>105</sup> Dle níž je zaměstnanec povinen podrobovat se pracovnělékařským službám u smluvního poskytovatele pracovnělékařských služeb zaměstnavatele - u tzv. závodního lékaře. Rovněž je za určitých podmínek možné, absolvovat tyto prohlídky i u svého praktického lékaře, u něhož je zaměstnanec nebo budoucí zaměstnanec registrován a k němuž ho zaměstnavatel také vyslal. Jsou to povolání zařazená do první kategorie<sup>106</sup>, která pro svůj výkon nemají stanoveny žádné jiné právní předpisy.

Zaměstnavatel je povinen od chvíle kdy zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance uzavřít smlouvu o poskytování pracovnělékařských služeb s poskytovatelem v oboru všeobecné praktické lékařství nebo pracovní lékařství. Z této povinnosti není vyjmut ani takový zaměstnavatel, který by zaměstnával pouze zaměstnance zařazené do první kategorie a využíval služby jejich praktických lékařů, jak zmiňují výše v této kapitole. Písemná smlouva uzavřená s poskytovatelem pracovněprávních služeb se totiž váže také na ostatní služby jako například dohled na pracovišti zaměstnavatele či poradenství, školení první pomoci apod.

Dále je zaměstnavatelovou povinností zaměstnancům sdělit, u kterého poskytovatele mu prohlídky a ostatní pracovněprávní služby budou poskytnuty, není možné, aby si zaměstnanec sám zvolil, u kterého poskytovatele absolvuje prohlídku. Poté je zaměstnavatel také povinen sdělit jakým vyšetřením

---

<sup>104</sup> § 103 Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. In: Sbírka zákonů. 7. 6. 2006, částka 84. ISSN 1211-1244

<sup>105</sup> Zákon č. 373/2011 Sb. ze dne 6. listopadu 2011, o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, In: Sbírka zákonů. 8. 12. 2011, částka 131.

<sup>106</sup> Zákon č. 258/2000 Sb. ze dne 14. července 2000, zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů. 11. 8. 2000, částka 74.



souvisejícím s výkonem práce se zaměstnanec musí podrobit. Zaměstnanec od zaměstnavatele obdrží žádost<sup>107</sup>, která musí obsahovat údaje o druhu práce, režimu práce a pracovních podmínkách, ke kterým je posouzení zaměstnancova zdravotního stavu požadováno.<sup>108</sup>

Zaměstnavatel posílá své zaměstnance na zdravotní prohlídky v pracovní době, tedy pokud to je možné v návaznosti na ordinační hodiny poskytovatele a pracovní dobu zaměstnance. Na dobu prohlídky poskytuje zaměstnavatel zaměstnanci pracovní volno. Cesta za poskytovatelem pracovněprávních služeb je úkonem, který je v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů. Tudíž stal by se zaměstnanci cestou úraz, jednalo by se o pracovní úraz. Případné výdaje ať už spojené s cestou nebo přímo s prohlídkou zaměstnavatel nesmí přímo ani nepřímo na zaměstnance přenášet.<sup>109</sup> Zaměstnanci naopak nepřísluší náhrady jako stravné, nejedná se totiž o pracovní cestu. Vstupní lékařskou prohlídku hradí osoba, která se uchází o zaměstnání. Ve chvíli kdy zaměstnavatel uzavře s touto osobou pracovněprávní nebo obdobný vztah, hradí tyto náklady on. Strany se ale mohou dohodnout i jinak. U mladistvých osob, tedy u mladších 18 let hradí náklady vždy zaměstnavatel.<sup>110</sup>

Vstupní prohlídka má zajistit, aby nedošlo k výkonu určitého typu práce osobou, která k tomuto není zdravotně způsobilá. Vstupní prohlídka probíhá ještě před nástupem do zaměstnání<sup>111</sup> tedy před podepsáním pracovní smlouvy, ale také před podepsáním dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti, spadá-li tato

---

<sup>107</sup> náležitosti stanovuje Vyhláška č. 79/2013 Sb., ze dne 26. března 2013, o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, In: Sbírka zákonů. 3. 4. 2013, částka 37.

<sup>108</sup> § 55 odst. 1 písm. c) Zákon č. 373/2011 Sb., ze dne 6. listopadu 2011, o specifických zdravotních službách, In: Sbírka zákonů: 8.12.2011, částka 131.

<sup>109</sup> ŠUBRT, Bořivoj., BUKOVJAN, Petr., Výkladová stanoviska AKV - asociace pro rozvoj kolektivního vyjednávání a pracovních vztahů listopad 2012 - duben 2013, [cit. 17.10.2018]. Dostupné z: <http://www.akvpracpravo.cz/sqlcache/2-souhrn-stanovisek-akv-cerven-2013.pdf>

<sup>110</sup> KAHLE, Bohuslav., RANDLOVÁ, Nataša., VYSOKAJOVÁ, Margerita., Zákoník práce - komentář, Praha, Wolters Kluwer, 2007.

<sup>111</sup> Nemusí se jednat pouze o tento pracovněprávní vztah, ale i o vztah obdobný, čímž je myšlen například jednatel u s.r.o.

do rizikové práce nebo je její součástí<sup>112</sup>. Dále také dochází ke vstupní prohlídce u zaměstnanců, kteří mají být převedeni na jiný druh práce, kde mohou být navýšené nebo odlišné rizikové faktory (čímž se ale nemyslí změna v rámci kategorizace práce).<sup>113</sup> Pokud by se budoucí zaměstnanec nepodrobil vstupní prohlídce, považuje se za pracovně nezpůsobilého.<sup>114</sup>

K zjištění změn zdravotního stavu zaměstnanců se využívají periodické prohlídky. K těmto změnám může docházet vlivem práce, prostředí, ale také stárnutím organismu zaměstnance. Periodické prohlídky dále slouží k posouzení trvalé způsobilosti k výkonu práce. Periodicita těchto prohlídek je 1 až 6 let dle kategorie práce. První kategorie vyžaduje prohlídka jednou za šest let u zaměstnanců pod 50 let a u těch co dovršili věk 50 let po čtyřech letech. U druhé kategorie je vyžadována prohlídka každých pět let, u starších 50 let poté každé tři roky. U třetí kategorie a u prací zařazených do druhé kategorie rizikové jsou vyžadovány prohlídky každé dva roky. Čtvrtá kategorie práce potom ukládá prohlídka jednou ročně. Co se týče prací vykonávaných na základě dohod, periodické prohlídky se neprovádějí.

Existuje-li předpoklad, že u zaměstnance došlo ke ztrátě nebo změně zdravotní způsobilosti provádí se mimořádná prohlídka. Tu může nařídit orgán ochrany veřejného zdraví nebo zaměstnavatel za předpokladu, že došlo ke zhoršení pracovních podmínek ve smyslu zvýšení míry rizika u rizikového faktoru atp. (všechny podmínky jsou popsány ve vyhlášce č. 79/2013 Sb.).<sup>115</sup> Zároveň o mimořádnou prohlídku může požádat sám zaměstnanec.

Výstupní prohlídka je prováděna v době ukončení výkonu práce nebo při převedení "na práci se sníženou zdravotní náročností ve smyslu snížení míry rizika nebo na práci konanou za příznivějších pracovních podmínek, než ke kterým byla

---

<sup>112</sup> Zaměstnavatel může vstupní prohlídku vyžadovat i ve chvíli má-li důvodné podezření či má-li pochybnosti o zdravotním stavu budoucího zaměstnance.

<sup>113</sup> § 10 odst. 1 a 2 Vyhláška č. 79/2013 Sb., ze dne 26. března 2013, o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, In: Sbírka zákonů. 3. 4. 2013, částka 37.

<sup>114</sup> § 59 odst. 1 písm. b) Zákon č. 373/2011 Sb., ze dne 6. listopadu 2011, o specifických zdravotních službách, In: Sbírka zákonů: 8.12.2011, částka 131.

<sup>115</sup> § 12 odst. 3 Vyhláška č. 79/2013 Sb., ze dne 26. března 2013, o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, In: Sbírka zákonů. 3. 4. 2013, částka 37.

posouzena zdravotní způsobilost zaměstnance.”<sup>116</sup> Požádat o ni může buď sám zaměstnanec, nebo tak stanoví jiný zákon. Tento typ prohlídky bývá uskutečněn za účelem zjištění, zda během výkonu práce nedošlo u zaměstnance u změn zdravotního stavu. Na základě této prohlídky se ale nevydává lékařský posudek.

Posledním typem prohlídek je tzv. následná prohlídka. Ta se provádí za účelem včasného zjištění možných změn zdravotního stavu, které vznikly v souvislosti z vykonávanou prací a jejichž důsledky se mohou projevit i po ukončení práce.

V případě, že na pracovišti zaměstnavatele jsou vykonávány i rizikové práce, vzniká mu povinnost u každého zaměstnance ode dne přidělení k rizikové práci vést evidenci. Obsahem této evidence jsou data a druhy provedených lékařských prohlídek, závěry těchto prohlídek. Tuto evidenci má za povinnost zaměstnavatel evidovat ještě 10 let poté, co byla ukončena expozice.<sup>117</sup>

Poskytovatelem pracovnělékařských služeb pro Národní divadlo je společnost Santé. Zajišťuje vstupní i periodické prohlídky zaměstnanců, provádí dohled na pracovišti z hlediska pracovnělékařské služby, vyhodnocuje případná rizika pracovního prostředí, poskytuje další potřebnou dokumentaci.

Průběžný dohled se na pracovišti provádí s cílem zmapovat aktuální stav pracovního prostředí.

---

<sup>116</sup> § 13 odst. 2 Vyhláška č. 79/2013 Sb., ze dne 26. března 2013, o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, In: Sběrka zákonů. 3. 4. 2013, částka 37.

<sup>117</sup> § 40 Zákon č. 258/2000 Sb. ze dne 14. července 2000, zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů. 11. 8. 2000, částka 74.

## 7. Postup v případě vzniku pracovního úrazu

Postup v případě vzniku pracovního úrazu – zdroj Nařízení vlády č. 201/2010 Sb.

Nařízení vlády č. 201/2010 Sb. dělí pracovní úrazy na:

- smrtelné (Smrtelným pracovním úrazem se rozumí takové poškození zdraví, na jehož následky postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel.)
- závažné (s hospitalizací delší než 5 dnů)
- ostatní (s pracovní neschopností delší než 3 dny)
- ostatní (s pracovní neschopností do 3 dnů nebo bez pracovní neschopnosti)

Povinnosti zaměstnavatele:

- objasnění příčin a okolností vzniku úrazu za účasti zaměstnance, ideálně i svědků, jsou-li v organizaci odbory, tak odborové organizace a pracovníka BOZP, na místě vzniku úrazu by se nemělo do objasnění nic měnit
- vedení knihy úrazů s evidencí o všech úrazech (i když nezpůsobily pracovní neschopnost)
- tvorba záznamů a vedení dokumentace – úrazy s neschopností delší než 3 dny nebo úmrtí zaměstnance
- jedno vyhotovení záznamu pro zaměstnance (případně pozůstalým)
- ohlášení pracovního úrazu, zaslat záznam
- přijmout opatření proti opakování pracovního úrazu
- vedení evidence zaměstnanců s nemocí z povolání (vzniklo na jeho pracovišti) – eliminace rizik ohrožujících zaměstnancovu nemoc z povolání

Povinnosti zaměstnance

- bezodkladné oznámení pracovního úrazu
- spolupráce na objasnění pracovního úrazu

Kniha úrazů

- na každém pracovišti musí být kniha úrazů, místo uložení a počet vzhledem k velikosti pracoviště určí zaměstnavatel
- vede se zde kompletní evidence všech úrazů
- kniha je buď elektronická, nebo listinná
- evidence musí obsahovat – jméno a příjmení úrazem postiženého zaměstnance, datum a hodinu úrazu, místo, kde k tomu došlo, činnost, při níž k úrazu došlo, počet odpracovaných hodin bezprostředně před vznikem úrazu, celkový počet

zraněných osob, druh zranění a zraněná část těla, druh úrazu, zdroj úrazu, jména svědků, jméno a pracovní zařazení toho, kdo provedl záznam o úrazu

Záznam o úrazu

- zaměstnavatel je povinen sepsat záznam o úrazu v případě, že je pracovní neschopnost delší jak 3 dny anebo zaměstnanec zemřel
- záznam se vyhotovuje neprodleně, nejpozději do 5 pracovních dnů ode dne, kdy se o úrazu zaměstnavatel dozvěděl
- záznam se předává bez prodlení oprávněným osobám
- záznam se zasílá stanoveným orgánům a institucím v určených termínech
- vzor záznamu je uveden v příloze č. 1 nařízení vlády 201/2010 Sb.

Ohlašovací povinnosti zaměstnavatele

- územně příslušnému útvaru Policie ČR – je-li podezření na spáchání trestného činu v souvislosti se vznikem pracovního úrazu a vždy jde-li o smrtelný pracovní úraz (příslušnost policie se bere dle toho, kde se stal úraz)
- odborové organizaci a zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- příslušnému inspektorátu práce (hospitalizace nad 5 pracovních dnů)
- zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal nebo dočasně přidělil
- zdravotní pojišťovně, u které je zaměstnanec pojištěn

Následně vzniklé záznamy o všech úrazech musí zaměstnavatel za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do pátého dne následujícího měsíce zaslat:

- územně příslušnému útvaru Policie ČR – je-li podezření na spáchání trestného činu v souvislosti se vznikem pracovního úrazu
- příslušnému inspektorátu práce (hospitalizace nad 5 pracovních dnů)
- zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal nebo dočasně přidělil
- zdravotní pojišťovně, u které je zaměstnanec pojištěn
- organizační jednotce pojišťovny, u které je zaměstnavatel pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

V případě jedná-li se o smrtelný pracovní úraz, zasílá se záznam o úrazu nejpozději do 5 dnů, ode dne kdy se o něm zaměstnavatel dozvěděl.

Pokud se po odeslání záznamů výše zmíněným institucím dozví zaměstnavatel o skutečnostech, které vedou ke změně údajů v záznamech, musí vyhotovit Záznam o úrazu – hlášení změn, a to v případě že:

- hospitalizace je delší než 5 dní
- dočasná pracovní neschopnost úrazem postiženého zaměstnance v důsledku jeho úrazu byla ukončena až po odeslání záznamu o úrazu
- zaměstnanec postižený úrazem na jeho následky nejpozději do 1 roku zemřel
- došlo ke změně v posouzení zdroje nebo příčiny úrazu, povahy úrazu, popřípadě k jiným skutečnostem majícím vliv na zpracování a obsah záznamu o úrazu – hlášení změn

Záznam o úrazu – hlášení změn se zasílá na stejné organizace a instituce jako v případě prvního hlášení o úrazu.

Vzor záznamu o úrazu – hlášení změn je v příloze č. 2 nařízení vlády č. 201/2010 Sb.

Další povinností zaměstnavatele je stanovit výši odškodnění poškozenému zaměstnanci, případně pokud došlo k okolnostem, které by snižovaly zaměstnavatelovu odpovědnost navrhnout snížení odškodnění, projednat způsob a výši náhrady bez zbytečného odkladu s odborovou organizací a se zaměstnancem.

Náhrada škody – poškození mají nárok požadovat po zaměstnavateli v rozsahu, který odpovídá poškození, poskytnout náhradu škody:

- ztráta na výdělku po dobu pracovní neschopnosti
- ztráta na výdělku po skončení pracovní neschopnosti
- bolest a ztížení společenského uplatnění
- účelně vynaložené náklady spojené s léčením
- věcná škoda

Náhrada škody – v případě úmrtí zaměstnance, pozůstalí mají nárok na náhradu škody (v rozsahu odpovědnosti zaměstnavatele):

- náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením zemřelého zaměstnance
- náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem
- náhradu nákladů na výživu pozůstalých
- jednorázové odškodnění pozůstalých
- náhradu věcné škody

Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele

- každý zaměstnavatel, je pojištěn pro případ své odpovědnosti za vzniklý pracovní úraz u jedné ze dvou komerčních pojišťoven – Kooperativa nebo Česká pojišťovna
- zákonné pojištění vzniká bez uzavření pojistné smlouvy na základě vzniku pracovněprávního vztahu

## 8. Postup v případě vzniku nemoci z povolání

Pokud existuje důvodné podezření, že zdravotní problémy zaměstnance mohou souviset s výkonem práce, je nutná návštěva buď u praktického lékaře, nebo u lékaře, který organizaci poskytuje pracovnělékařské služby. Lékař musí potvrdit nebo vyvrátit podezření. I když dojde k potvrzení, neznamena to ještě, že se skutečně o nemoc z povolání jedná. Potvrzení musí totiž provést lékař, který má od Ministerstva zdravotnictví ČR povolení opravňující uznávání nemocí z povolání.<sup>118</sup>

Zákon uvádí postup, lhůty či další podmínky, za kterých je ošetřující lékař a zaměstnavatel povinen vyslat zaměstnance k odbornému vyšetření, je-li zde důvodné podezření na vznik nemoci z povolání. Určený poskytovatel je povinen provést odborné vyšetření v termínu dohodnutém s posuzovanou osobou, nejdéle však do 30 dnů ode dne sdělení poskytovatelem pracovnělékařských služeb. Pokud se posuzovaná osoba odmítne podrobit odbornému vyšetření, nahlíží se na ni jako na osobu, která nemocí z povolání netrpí. Uvedenou skutečnost musí poskytovatel sdělit prokazatelným způsobem osobě povinné k náhradě škody na zdraví, pokud je mu známa. Lékařský posudek se nevydává.

Prováděcí předpis (vyhl. č. 104/2012 Sb.) určuje obsah lékařského posudku o nemoci z povolání. Kromě identifikačních údajů o zaměstnavateli, jde především o datum zjištění nemoci, kterým je den vyšetření, při kterém bylo poprvé prokázáno onemocnění uznané později za nemoc z povolání. Při uznání nemoci z povolání je nutné označit, o jakou konkrétní nemoc z povolání jde dle seznamu nemocí z povolání nebo že nemoc nesplňuje podmínky pro uznání za nemoc z povolání. Lékařským posudkem se taky činí závěr, že nemoc splňuje podmínky, za nichž ji nelze nadále uznat za nemoc z povolání, jde-li o ukončení nemoci z povolání.

Lékařský posudek o uznání nemoci z povolání, o neuznání nemoci za nemoc z povolání nebo o ukončení nemoci z povolání je poskytovatel v oboru pracovní lékařství prokazatelně povinen předat:

---

<sup>118</sup> Seznam takto oprávněných lékařů je uveden na webových stránkách MZČR - [www.mzcr.cz](http://www.mzcr.cz).



- zaměstnavateli, u něhož posuzovaná osoba pracovala naposledy před zjištěním nemoci z povolání za podmínek, za kterých nemoc z povolání vzniká, nebo před zjištěním nemoci neuznané jako nemoc z povolání, nebo

- jinému subjektu, který poskytuje peněžité plnění související s nemocí z povolání; (tomu se však nepředává posudek o neuznání nemoci z povolání).

Posudek o nemoci z povolání u zaměstnance, poté, co u něj nastaly právní účinky (např. dnem uplynutí lhůty k podání opravného prostředku, jinak dále dle § 44 odst. 4, písm. c) zákona, předá poskytovatel bez zbytečného odkladu příslušnému poskytovateli pracovnělékařské služby.

Lékařský posudek pak musí splňovat jak po obsahové, tak po formální stránce podmínky stanovené pro posudkovou péči v § 41 a násl. z. č. 373/2011 Sb.

## 9. Závěr

### 9.1. Potvrzení/vyvrácení hypotéz a závěr

Hypotézy jsem si v úvodu této diplomové práce stanovila celkem tři. Jako první to byla hypotéza, že počet pracovních úrazů v Národním divadle bude mnohonásobně vyšší než počet nemocí z povolání. U této hypotézy došlo k jejímu potvrzení. Skutečně pracovních úrazů se v Národním divadle stane okolo 40 za rok, zatímco v případě nemocí z povolání se jedná jen o jednotlivé případy v řádu několika let.

Druhá hypotéza byla, že se v divadlech obecně nedodržují ustanovení zákoníku práce a další předpisy spojené s bezpečností a ochraně zdraví při práci a také požární ochranou. Zde mohu opět konstatovat, že došlo k potvrzení hypotézy. Rozhovory s bezpečnostními techniky (nejen rozhovorem s bezpečnostním technikem Národního divadla panem Václavíkem) jsem došla k závěru, že k porušování velmi často dochází. Ve své zprávě řediteli Národního divadla panu prof. Janu Burianovi to pan Václavík sděluje takto: "Nicméně i nadále zůstávají největším problémem rizikové požadavky inscenátorů, kteří nezřídka neberou ohled na bezpečnost účinkujících a i po upozornění asistenta režie i požárního a bezpečnostního technika vyžadují provedení úkonů, které by v případě úrazu či požáru znamenaly, v nejhorším případě, i trestní postih pro odpovědné zaměstnance ND."<sup>119</sup>

Třetí hypotéza byla, že divadelní provoz má svá specifika, která nejsou totožná se specifiky jiných provozů, čímž přinášejí i jiná rizika pro své zaměstnance. Tato rizika bych chtěla v této práci nalézt a popsat. I třetí hypotézu se mi podařilo potvrdit. Mezi nejčastější rizika patří již výše zmíněné enormní inscenační požadavky, náročná inscenační praxe, nedostatečné skladovací prostory, porušování nejrůznějších norem, nevyhovující pracovní podmínky tzn. prašnost prostředí, nestálé teplotní podmínky a dále náhody a nepředvídatelná rizika.

V průběhu psaní této diplomové práce jsem navštívila mnoho českých divadel, setkala se s desítkou bezpečnostních techniků a prošla celou řadu případů pracovních úrazů a nemocí z povolání. Rozhodně bych nechtěla tvrdit, že divadelní

---

<sup>119</sup> VÁCLAVÍK, Vladimír. Národní divadlo. Zpráva požárního a bezpečnostního technika ND pana Václavíka řediteli prof. Janu Burianovi. Praha, 2015

provoz je náročnější než kterýkoli jiný provoz. Nese sebou ale jistá, výše zmíněná specifika, a bohužel také i jistý sklon k nedodržování pravidel. Je tedy vlastně až s podivem, že vážných pracovních úrazů není v divadlech více.

Zároveň v této oblasti vidím ještě velký potenciál pro další následný výzkum. Jednou bych velice ráda navázala na závěry pana doktora Glücksmana, zopakovala jeho měření prašnosti, a ve spolupráci s lékaři přidala na seznam nemocí z povolání i onemocnění dolních končetin baletních tanečníků. Souvislost těchto nemocí je totiž s jejich prací zcela jasná a prokazatelná. Fakt, že by se tato onemocnění dostala na seznam nemocí z povolání, by zjednodušil jejich dokazování a celkově urychlil i celý proces uznání nemoci z povolání.

Jako velký úspěch vnímám, že v průběhu psaní této práce došlo k přidání těžké hyperkinetické dysfonii, uzlíků na hlasivkách, těžké nedomykavosti hlasivek nebo těžké fonastenie na seznam nemocí z povolání.

## **Příloha č. 1**

### **Povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a požární ochraně**

Každý zaměstnavatel je povinen mít vyhotovenou příslušnou dokumentaci BOZP a PO, ta se může lišit podle druhu provozu. Základní dokumentace vypadá následovně:

#### **Dokumentace v oblasti organizace a řízení:**

- pracovní a organizační řád - určuje také povinnosti v oblasti BOZP, strukturu řízení a odpovědností
- podnikové bezpečnostní předpisy, provozní pravidla, pracovní postupy
- podniková politika BOZP a její realizace - zásadní záměry, kterých je nutno dosáhnout v BOZP
- předepsaná oprávnění na vykonávanou činnost, dohody o spolupráci na společných pracovištích, dohody o provozních pronájmech prostorů
- záznamy bezpečnostních prověrek
- záznamy o vyhodnocování rizik

#### **Dokumentace pro pracovněprávní oblast a pracovní podmínky:**

- pracovní smlouvy a pracovní náplně zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců
- záznamy o zdravotní způsobilosti zaměstnanců
- doklady o odborné způsobilosti pracovníků obsluhy
- záznamy o školeních BOZP a PO
- směnové záznamy
- seznam osobních ochranných pracovních prostředků
- doklady o přidělování OOPP
- doklady o posouzení ohrožení při práci a přijatých opatřeních
- kniha úrazů
- traumatologický plán + vybavení lékárničky
- havarijní plány

- programy a plány údržby, doklady o provádění údržby - technická dokumentace strojů

### **Dokumentace z oblasti pracovního prostředí:**

- technická dokumentace, pasporty strojů a technických zařízení a předepsané atesty jednotlivých částí
- provozní dokumentace, provozní deníky, záznamy
- doklady o uvedení zařízení do provozu
- revizní knihy, doklady o provádění předepsaných prohlídek a zkoušek revizí
- jmenování osob zodpovědných za provoz technických zařízení
- doklady o provozu motorových vozidel a motorových vozíků

### **Dokumentace bezpečnosti pracovních činností:**

- technologická dokumentace
- pracovní postupy
- dokumentace při stavebních pracích

### **Dokumentace PO (ta se může lišit podle kategorie požárního nebezpečí)**

- dokumentace o začlenění do kategorie činností se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím
- stanovení organizace zabezpečení požární ochrany
- požární řád
- požární poplachové směrnice
- požární evakuační plán
- dokumentace zdolávání požárů
- řád ohlašovny požárů
- tematický plán a časový rozvrh školení zaměstnanců a odborné přípravy preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany
- dokumentace o provedeném školení zaměstnanců a odborné přípravě preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany
- požární kniha

- dokumentace o kontrolách a revizích pro hasící přístroje

## **Školení BOZP**

Povinnost školení vzniká při nástupu nového zaměstnance do zaměstnání nebo při změně pracovní pozice. Četnost s jakou se školení zaměstnanců má opakovat není zákonem stanovené a je tak pouze na uvážení zaměstnavatele. Zákon pouze říká, že musí být v míře dostatečné. U výroby je obvyklou dobou jeden rok, u méně rizikových prací se jedná o dva roky.

Školení BOZP seznamuje zaměstnance se zásadami bezpečnosti práce a dalšími povinnostmi a právy. Závazné je pro obě strany, jak pro zaměstnance, tak pro zaměstnavatele. Rozdílná jsou školení BOZP pro řadové zaměstnance a pro vedoucí pracovníky, liší se od jednotlivých pozic, která sebou nesou svá nejružnější specifika. Kromě školení BOZP probíhá i školení PO. Toto školení musí být doplněno i o seznámení s možnými riziky, která hrozí při výkonu práce, dále také o opatření, kterými těmto rizikům předcházíme či o jejich odstranění, také s kategorizací práce tzn. do jaké kategorie je práce zařazena (vedoucí pracovník musí znát i zařazení svých podřízených), konkrétní podmínky pracoviště, vnitřní předpisy zaměstnavatele jako jsou pracovní řády, organizační směrnice BOZP, směrnice pro poskytování OOPP<sup>120</sup> atp.

## **Školení PO**

Školení požární ochrany se liší pro řadové a vedoucí zaměstnance. Stejně jako u BOZP se školí nastupující zaměstnanec, u vedoucího pokud jde o povýšení, tak ve chvíli, kdy se mu změní pracovní pozice na vedoucí. Řadový pracovník je znovu školen jednou za dva roky, vedoucí jednou za tři roky. Pokud je zaměstnanec dlouhodobě nemocný nebo je na mateřské dovolené atp. dochází ke školení při jeho návratu do práce a to bez rozdílu jedná-li se o vedoucího či řadového zaměstnance. Pokud na pracovišti vznikne požár, pak nejpozději měsíc po něm, se celé školení musí opakovat. Vedoucí zaměstnanci musejí být také proškoleni v případě, že se významně mění předpisy PO nebo podmínky na daném pracovišti a to opět nejpozději do jednoho měsíce.

---

<sup>120</sup>Osobní ochranné pracovní pomůcky.

## **Obsah tohoto školení:**

- teoretická část
- seznámení s postupem provedení evakuace na pracovišti
- rozmístění hasicích přístrojů, hydrantů a dalších požárně bezpečnostních prostředků a způsoby jejich použití
- rozmístění hlavních uzávěrů vody, plynu a dalších médií a hlavního vypínače elektrické energie
- specifická požární nebezpečí spojená s vlastním výkonem práce (např. manipulace s hořlavými kapalinami)

## **Pro vedoucí pracovníky navíc:**

- dokumentace o začlenění do kategorie činností přímo řízeného pracoviště
- požární řády zpracované pro pracoviště, které vedoucí zaměstnanec přímo řídí
- požární poplachová směrnice příslušného pracoviště
- evakuační plán pro pracoviště, které vedoucí zaměstnanec přímo řídí

## **Školení preventivních hlídek**

Školení preventivních hlídek je dalším druhem školení, provádí se vždy před zahájením činnosti hlídky a to jednou ročně v pravidelných termínech.

## **Obsah školení preventivních hlídek**

- stanovení organizace k zajištění PO příslušného pracoviště
- seznámení s požárně nebezpečnými místy a činnostmi v objektech, s uložením nebezpečných látek, možnými místy vzniku požáru, s požárně technickými charakteristikami používaných látek, včetně způsobu hašení těchto látek
- způsob vyhlášení požárního poplachu a přivolání požární jednotky
- požární řád pracoviště, včetně činnosti preventivní požární hlídky
- rozmístění hasicích přístrojů a požárních hydrantů a umístění uzávěrů médií (voda, plyn atd.) v objektu působení preventivní požární hlídky

- praktický výcvik při používání hasicích přístrojů a požárních hydrantů
- způsob provedení evakuace osob z objektu působení preventivní požární hlídky

U přenosných hasicích přístrojů se provádí kontrola jednou ročně a revize jednou za tři roky nebo jednou za pět let podle druhu přenosného hasicího přístroje (práškové, vodní, pěnové, sněhové). Kontrola spočívá ve vizuální prohlídce hasicího přístroje, kontrole tlaku a stavu, dále průchodnosti hadice s výstřikovou tryskou a zaplombování pojistky spouště. U hydrantů se provádí pravidelná kontrola s intervalem jeden rok, u hadic se provádí tzv. tlaková zkouška jednou za pět let.



## **Příloha č. 2**

### **Seznam poskytovatelů k uznání nemocí z povolání**

Ministerstvo zdravotnictví ČR, věcně příslušné podle ustanovení § 66 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, v souladu s ustanovením § 66 odst. 3 zákona č. 373/2011 Sb. a v souladu s ustanovením § 68 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů udělilo povolení k poskytování pracovnělékařských služeb v rozsahu diagnostické, dispenzární a posudkové péče k uznávání nemocí z povolání těmto poskytovatelům zdravotních služeb:

- Fakultní nemocnici Královské Vinohrady, IČ 00064173, se sídlem Šrobárova 1150/50, 100 34 Praha 10, pro území Hlavního města Prahy,
- Všeobecné fakultní nemocnici v Praze, IČ 00064165, se sídlem U Nemocnice 499/2, 128 08 Praha 2, pro území krajů Středočeského a Ústeckého
- Nemocnici České Budějovice, a.s., IČ 26068877, se sídlem B. Němcové 585/54, 370 01 České Budějovice, pro území Jihočeského kraje a pro území kraje Vysočina, okres Pelhřimov,
- Fakultní nemocnici Plzeň, IČ 00669806, se sídlem Dr. Edvarda Beneše 1128/13, 305 99 Plzeň – Bory, pro území krajů Plzeňského a Karlovarského,
- Krajské nemocnici Liberec, a.s., IČ 27283933, se sídlem Husova 10, 460 63 Liberec I, pro území kraje Libereckého,
- Fakultní nemocnici Hradec Králové, IČ 00179906, se sídlem Sokolská 581, 500 05 Hradec Králové-Nový Hradec Králové, pro území kraje Královéhradeckého,
- Pardubické krajské nemocnici, a.s., IČ 27520536, se sídlem Kyjevská 44, 532 03 Pardubice, pro území Pardubického kraje a pro území kraje Vysočina, okres Havlíčkův Brod,
- Fakultní nemocnici u sv. Anny v Brně, IČ 00159816, se sídlem Pekařská 53, 656 91 Brno, pro území kraje Jihomoravského a pro území kraje Vysočina, okresy Jihlava, Třebíč a Žďár nad Sázavou,

- Fakultní nemocnici Ostrava, IČ 00843989, se sídlem 17. listopadu 1790/708, 708 52 Ostrava – Poruba, pro území Moravskoslezského kraje, okresy Ostrava, Nový Jičín, Opava a Bruntál,
- Karvinské hornické nemocnici, a.s., IČ 60793490, se sídlem Zakladatelská 975/22, 735 06 Karviná – Nové Město, pro území Moravskoslezského kraje, okresy Frýdek-Místek a Karviná,
- Fakultní nemocnici Olomouc, IČ 00098892, se sídlem I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc, pro území kraje Olomouckého,
- MUDr. Libuši Adámkové, se sídlem třída T. Bati 3705, 762 75 Zlín, pro území Zlínského kraje.

### **Příloha č. 3**

#### **Metodický návod k zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání**

Ref.:

MUDr. Anežka Sixtová

K zajištění odborné pomoci orgánům ochrany veřejného zdraví a jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání vydává hlavní hygienik ČR podle § 80 odst. 1 písm. a) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

metodický návod k zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání

Krajská hygienická stanice (dále jen KHS) ověřuje podmínky vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání na základě ustanovení § 82 odst 2 písm. g) zákona č. 258/2000 Sb., a § 2 odst. 3 písm. a) a c) vyhlášky č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají, ve znění pozdějších předpisů.\*)

Ověření provádí KHS na žádost věcně a místně příslušného pracovnílékařského pracoviště ve smyslu § 1 vyhlášky č. 342/1997 Sb. Vzor žádosti je přiložen v příloze. KHS vypracuje na základě písemné žádosti a provedených šetření, vyjádření, v němž uvede, zda jsou při vykonávání posuzované práce splněny podmínky pro vznik nemoci z povolání, definované v nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. Šetření k ověření podmínek vzniku nemoci z povolání (NzP) provádí pracovník s odbornou způsobilostí k výkonu povolání lékaře nebo s odbornou způsobilostí k výkonu povolání odborného pracovníka v ochraně veřejného zdraví nebo s odbornou způsobilostí k výkonu povolání asistenta ochrany veřejného zdraví s praxí minimálně 3 roky v oboru hygiena práce (HP). Jde-li o šetření podmínek vzniku nemocí z povolání přenosných a parazitárních provádí šetření pracovníci z oboru epidemiologie s praxí

minimálně 3 roky v oboru ve spolupráci s výše uvedenými pracovníky oboru hygiena práce.

Postup šetření:

### **1. Šetření podmínek výkonu práce.**

Odborný pracovník zjistí na místě u zaměstnavatele, u kterého posuzovaná osoba pracovala naposledy za podmínek, za kterých posuzovaná nemoc z povolání vzniká (viz § 366 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů), pracovní zařazení a pracovní podmínky, za kterých posuzovaná osoba danou práci vykonává nebo vykonávala. Ověří míru expozice posuzované osoby příčinným faktorům uvedeným v žádosti pracovnělékařského pracoviště v období, ve kterém onemocnění mohlo vzniknout a dále ověří pracovní anamnézu posuzovaného, seznámí se se závěry lékařského posudku o zdravotní způsobilosti k posuzované práci vydaného na základě výsledků vstupní nebo periodické lékařské prohlídky a dalšími doporučeními poskytovatele závodní preventivní péče vzhledem k posuzované osobě. K šetření je nutné přizvat posuzovaného zaměstnance. Způsob jakým byl zaměstnanec přizván se zaznamená do spisu.

Do protokolu o provedeném šetření se uvede, zda se posuzovaná osoba šetření účastnila a zda s výsledky šetření souhlasí. Obdobně se musí postupovat při měření prováděném zdravotním ústavem za účelem ověření podmínek vzniku onemocnění. Pokud se posuzovaná osoba nedostaví, zaznamená se tato skutečnost do protokolu o provedeném šetření a následně se jí oznámí dopisem s dodejkou, že může do deseti dnů na KHS nahlédnout do protokolu ze šetření a vyjádřit se k němu.

Obdobně se zaznamenává do protokolu situace, kdy není posuzovaná osoba již zaměstnancem organizace, v níž došlo k jejímu onemocnění, a dále informace o tom, že vedení organizace bývalému zaměstnanci neumožnilo vstup na pracoviště při probíhajícím šetření.

### **2. Protokol**

O šetření pracovních podmínek se na místě vypracuje protokol. Obsah a rozsah protokolu je uveden v příloze č. 2. Při šetření u několika zaměstnavatelů se vypracuje o každém šetření samostatný protokol. Vhodným doplňkem protokolu je videozáznam či fotodokumentace, kterou pořídí odborný pracovník KHS na místě

nebo ji poskytne příslušný zdravotní ústav (dále jen ZÚ) po provedeném šetření. Ty mohou sloužit jako jeden z podkladů k vypracování odborného vyjádření. Pokud jsou pořízeny, musí být údaj o jejich provedení zaznamenán do protokolu a jejich popisy musí být součástí vyjádření uvedeného v příloze č. 3. Videozáznam a fotodokumentace podléhají stejným skartačním lhůtám jako spisová dokumentace o ověření podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání (viz vyhláška č. 385/2006 Sb., o zdravotnické dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů). Pokud se odebírají vzorky látek, které přicházejí v úvahu jako příčina onemocnění, musí být vždy řádně vyplněn protokol o odběru za přítomnosti zaměstnavatele a pokud možno též posuzované osoby.

Protokol musí být podepsán všemi účastníky a doplněn o vyjádření posuzované osoby a zaměstnavatele zda souhlasí nebo nesouhlasí s obsahem protokolu se zdůvodněním nesouhlasu. Pokud provedené šetření nebo další dokumentace ověřujícího pracoviště (KHS) neposkytují dostatek podkladů pro posouzení (předchozí výsledky měření, opakovaný výskyt nemocí z povolání pro stejnou diagnózu na pracovišti apod.), požádá KHS písemně příslušný ZÚ o objektivizaci pracovních podmínek měřením a vyšetřením (ve smyslu § 82 odst. 2, písm. g) zákona č. 258/2000 Sb.) Součástí žádosti je kopie žádosti pracovnělékařského pracoviště a protokol KHS ze šetření podmínek Náležitosti jsou uvedeny v příloze č. 4. Zaměstnanec ZÚ se vybaví pověřením podle vzoru pověření v příloze č. 5. Obdobně se postupuje, je-li účelné v souvislosti se šetřením nemoci z povolání provést diagnostická vyšetření přímo na pracovišti posuzované osoby. KHS přizve zdravotnického pracovníka příslušného pracovnělékařského pracoviště, který diagnostická vyšetření provede a rovněž jej vybaví pověřením podle ustanovení § 88 odst. 6 zákona č. 258/2000 Sb.

Informace o nutnosti přizvání ZÚ sdělí písemně KHS příslušnému pracovnělékařskému pracovišti a současně mu oznámí prodloužení lhůty pro vydání vyjádření. Do protokolu o šetření a měření provedeném ZÚ se zaznamená, zda byla při šetření a měření přítomna posuzovaná osoba a zda s průběhem a podmínkami, za kterých byla prováděna měření potřebná k ověření expozice, souhlasí. Pokud se protokol nevypracovává na místě, pořídí se stručný zápis s podpisy a vyjádřením zúčastněných.

Při rozdílných stanoviscích zaměstnavatele a zaměstnance se musí při hodnocení vycházet z průkazných podkladů (normy, výkazy práce, evidence rizikových prací

apod.). Pokud pracovník KHS pověřený šetřením podmínek vzniku NZP zjistí, že nejsou při předmětné práci uplatňována dostatečná opatření k ochraně zdraví zaměstnanců nebo není tato práce zařazena do odpovídající kategorie, zahájí v návaznosti na toto šetření výkon státního zdravotního dozoru. O jeho výsledku sepíše protokol o kontrolním zjištění a dále postupuje podle správního řádu. Ve správním řízení lze podle okolností věci:

a) zaměstnavateli nařídit k určení příčiny poškození zdraví podle § 84 odst. 1 písm. o) zákona č. 258/2000 Sb. určení nebo měření faktorů pracovních podmínek,

b) uložit zaměstnavateli v souladu s ustanovením § 84 odst. 1 písm. s) zákona č. 258/2000 Sb. opatření k omezení rizik plynoucích z fyzikálních, mikroklimatických, chemických nebo biologických faktorů pracovních podmínek, fyzické nebo duševní zátěže a ze souvisejících pracovních podmínek, nebo nařídí změnu opatření přijatých zaměstnavatelem podle zvláštního právního předpisu k ochraně zdraví při práci, dále může rozhodnout podle § 37 odst. 6 zákona č. 258/2000 Sb. o změně zařazení práce do příslušné kategorie.

### **3. Vyjádření KHS**

Na základě protokolu a dosavadní dokumentace KHS z výkonu státního zdravotního dozoru u zaměstnavatele např. výsledků dosavadních měření, údajů o dosavadním výskytu nemocí z povolání, zařazení práce příslušné kategorie, podkladů které k tomu byly použity a posouzení jejich kvality a případně protokolů měření ZÚ, vypracovává KHS vyjádření.

Závěrečné hodnocení provede lékař se specializovanou způsobilostí v oboru pracovní lékařství nebo v oboru hygiena a epidemiologie nebo pracovník s odbornou způsobilostí k výkonu povolání odborného pracovníka v ochraně veřejného zdraví s praxí minimálně 3 roky v oboru hygiena práce, u onemocnění přenosných a parazitárních ve spolupráci s lékařem se specializací v oboru epidemiologie nebo s lékařem oboru epidemiologie specializací hygiena a epidemiologie.

Náležitosti vyjádření jsou v příloze č. 3. Vyjádření musí vycházet z co nejpřesnějšího a kvantitativními ukazateli podloženého popisu a posouzení míry expozice relevantnímu faktoru. Výsledné hodnocení musí být jednoznačné v souladu se závěry uvedenými v příloze č. 3. Vyjádření vždy spolu s protokolem o měření, pokud se v souvislosti se šetřením podmínek vzniku daného onemocnění

provádělo, odesílá KHS příslušnému žádajícímu pracovnělékařskému pracovišti. U kožních a alergických onemocnění je třeba vždy dodat seznam látek a materiálů, s kterými přicházela nebo přichází posuzovaná osoba při výkonu práce do kontaktu, způsob a rozsah její expozice, zabezpečení náležitého zacházení s osobními ochrannými pracovními prostředky a informace o jejich údržbě a o dodržování zásad v péči o kůži posuzovanou osobou (hygiena a kosmetika kůže) v souvislosti s výkonem dané práce.

Tento metodický návod nahrazuje metodický návod

ZN.: HEM-340-17.2.04/4463 uveřejněný ve Věstníku MZ č. 11 z listopadu 2004, který se ruší.

MUDr. Michael Vít, Ph.D.

hlavní hygienik ČR a náměstek ministra zdravotnictví

## **Příloha č. 4**

### **Platný seznam nemocí z povolání**

K položkám č. 1 až 58:

*Nemoci vznikají při plnění pracovních a služebních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (dále jen „při práci“), při němž je prokázána taková expozice chemickým látkám, jejich sloučeninám a směsím látek, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.*

1. Nemoc z olova nebo jeho sloučenin
2. Nemoc ze rtuti nebo jejích sloučenin
3. Nemoc z arzenu nebo jeho sloučenin
4. Nemoc z antimonu nebo jeho sloučenin
5. Nemoc z beryllia nebo jeho sloučenin
6. Nemoc z kadmia nebo jeho sloučenin
7. Nemoc z chrómu nebo jeho sloučenin
8. Nemoc z manganu nebo jeho sloučenin
9. Nemoc z niklu nebo jeho sloučenin
10. Nemoc z fosforu nebo jeho sloučenin
11. Nemoc z vanadu nebo jeho sloučenin
12. Nemoc z fluóru nebo jeho sloučenin
13. Nemoc z chlóru nebo jeho sloučenin
14. Nemoc z ostatních halogenů a jejich sloučenin
15. Nemoc ze zinku nebo jeho sloučenin
16. Nemoc z mědi nebo jejích sloučenin
17. Nemoc z oxidu uhelnatého
18. Nemoc z oxidů dusíku
19. Nemoc z oxidů síry
20. Nemoc z kyanovodíku nebo kyanidů
21. Nemoc z izokyanátů



22. Nemoc z fosgenů
23. Nemoc z boranů
24. Nemoc ze sirouhlíku
25. Nemoc ze sirovodíku a sulfidů
26. Nemoc z amoniaku
27. Nemoc z halogenovaných uhlovodíků
28. Nemoc z alifatických nebo alicyklických uhlovodíků
29. Nemoc z alkoholů
30. Nemoc z glykolů
31. Nemoc z éterů a ketonů
32. Nemoc z formaldehydu a jiných alifatických aldehydů
33. Nemoc z akrylonitrilu a jiných nitrilů
34. Nemoc z alifatických nitroderivátů
35. Nemoc z benzenu
36. Nemoc z homologů benzenu
37. Nemoc z naftalenu nebo jeho homologů
38. Nemoc z vinybenzenu nebo divinylbenzenu
39. Nemoc z fenolů, jejich homologů nebo jejich halogenových derivátů
40. Nemoc z aromatických nitro nebo amino sloučenin
41. Nemoc z polychlorovaných bifenyľů, dibenzodioxinů a dibenzofuranů
42. Nemoc z polycyklických kondenzovaných uhlovodíků
43. Nemoc ze syntetických pyretroidů
44. Nemoc z dipyridilů
45. Nemoc z karbamátů
46. Nemoc ze sloučenin kovů platinové skupiny
47. Nemoc z thalia nebo jeho sloučenin
48. Nemoc z barya nebo jeho sloučenin
49. Nemoc ze sloučenin cínu

- 50. Nemoc ze sloučenin selenu a teluru
- 51. Nemoc z uranu nebo jeho sloučenin
- 52. Nemoc z esterů kyseliny dusičné
- 53. Nemoc z anorganických kyselin
- 54. Nemoc z etylenoxidu a jiných oxiranů
- 55. Nemoc z halogenových alkyleterů nebo aryleterů (bischlormetyleter)
- 56. Nemoc z organických kyselin
- 57. Nemoc z louhů
- 58. Nemoc z dalších látek nebo směsí látek

## **Kapitola II**

### **Nemoci z povolání způsobené fyzikálními faktory**

Položka

Nemoc z povolání

#### **Podmínky vzniku nemoci z povolání**

1. Nemoc způsobená ionizujícím zářením

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice ionizujícímu záření, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

2. Nemoc způsobená elektromagnetickým zářením

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice elektromagnetickému záření, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

3. Zákal čočky způsobený tepelným zářením

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice tepelnému záření, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

4. Percepční kochleární vada sluchu způsobená hlukem.

U osob do dosažení 30 let věku při celkové ztrátě sluchu dosahující hranici 40 % dle Fowlera. U osob starších 30 let věku se hranice zvyšuje o 1 % za každé 2 roky věku. U osob starších 50 let věku celková ztráta sluchu dosahující hranici 50 % dle Fowlera.

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána nadměrná expozice hluku. Za nadměrnou se zpravidla pokládá taková expozice, při které ekvivalentní hladina hluku po běžnou dobu trvání směny překračuje 85 dB (A) nebo špičková hladina frekvenčně neváženého akustického tlaku překračuje 200 Pa [140 dB (A)].

5. Nemoc způsobená přetlakem nebo podtlakem okolního prostředí

Nemoc vzniká při práci v přetlaku okolního prostředí nebo v podtlakových komorách.

K položkám č. 6 až 8:

*Nemoci vznikají při práci s pneumatickým nářadím ručně ovládaným nebo při práci s vibrujícími nástroji s takovými hodnotami zrychlení vibrací, které jsou podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.*

6. Sekundární Raynaudův syndrom prstů rukou při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními.

Objektivně prokázáný Raynaudův syndrom nejméně čtyř článků prstů rukou v chladu, ověřený plethysmografickým vyšetřením.

7. Nemoci periferních nervů horních končetin charakteru ischemických nebo úžinových neuropatií při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními. Ischemické poškození středového nervu, loketního nervu nebo obou nervů, s klinickými příznaky a s patologickým EMG nálezem, odpovídajícími nejméně středně těžké poruše. Poškození nervů horních končetin charakteru úžinového syndromu s klinickými příznaky a s patologickým EMG nálezem, odpovídajícími nejméně středně těžké poruše.

8. Nemoci kostí a kloubů rukou nebo zápěstí nebo loktů při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními. Aseptické nekrózy zápěstních nebo záprstních kůstek nebo izolovaná artróza kloubů ručních, zápěstních nebo loketních, spojené se závažnou poruchou funkce vedoucí k výraznému omezení pracovní schopnosti.

K položkám č. 9 a 10:

*Nemoci vznikají při práci, při které jsou příslušné struktury přetěžovány natolik, že přetěžování je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.*

9. Nemoci šlach, šlachových pochev, tíhových váček nebo úponů svalů nebo kloubů končetin z dlouhodobého nadměrného jednostranného přetěžování. Objektivními vyšetřovacími metodami potvrzené vleklé formy nemoci vedoucí k výraznému omezení pracovní schopnosti.

10. Nemoci periferních nervů končetin charakteru úžinového syndromu z dlouhodobého nadměrného jednostranného přetěžování s klinickými příznaky a s patologickým nálezem v EMG vyšetření, odpovídajícími nejméně středně těžké poruše

## Kapitola III

### Nemoci z povolání týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice

1. Silikóza, nebo pneumokonióza uhlokopů: a) s typickými rtg znaky prašných změn od četnosti znaků p 3/3, q 2/2, r 2/2 a výše a všechny formy komplikované pneumokoniózy (A, B, C) dle klasifikace Mezinárodní organizace práce, b) s aktivní tuberkulózou (mykobakteriózou), rtg p 1/1, q 1/1, r 1/1 a výše dle klasifikace Mezinárodní organizace práce, c) od četnosti znaků p 2/2, q 1/1, r 1/1 při splnění kritérií pro dynamiku onemocnění.

Nemoci vznikají při práci, u níž je prokázána taková expozice prachu s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci. K položce č. 1 písm. c) Nemoci vznikají u osob do dosažení 40 let věku, pracujících na pracovištích, na kterých jsou prokazatelně překračovány přípustné expoziční limity pro daný typ fibrogenního prachu, přitom expozice fibrogennímu prachu nepřesáhla 15 let (3000 směn).

2. Nemoci dýchacích cest, plic, pohrudnice nebo pobřišnice způsobené prachem azbestu:
- a. azbestóza, rtg znaky prašných změn od četnosti znaků s 2/2, 12/2, u 2/2 a výše dle klasifikace Mezinárodní organizace práce,
  - b. hyalinóza pohrudnice s ventilační poruchou restričního typu,
  - c. mezoteliom,
  - d. rakovina plic, rakovina hrtanu nebo rakovina vaječnicků ve spojení s azbestózou od četnosti znaků s 1/1, 11/1, u 1/1 dle klasifikace Mezinárodní organizace práce nebo s hyalinózou pleury.

Nemoci vznikají při práci, u níž je prokázána taková expozice azbestu, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

3. Pneumokonióza způsobená prachem při výrobě a zpracování tvrdokovů

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice prachu tvrdokovů, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

4. Pneumokonióza ze svařování, rtg znaky prašných změn od četnosti znaků p 3/3, q 2/2, r 2/2 a výše dle klasifikace Mezinárodní organizace práce

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice dýmům vznikajícím při svařování elektrickým obloukem, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

5. Nemoci dýchacích cest a plic způsobené vdechováním kobaltu, cínu, barya, grafitu, hliníku, beryllia, antimonu nebo oxidu titaničitého

Nemoci vznikají při práci, u níž je prokázána taková expozice uvedeným chemickým látkám, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

6. Rakovina plic z radioaktivních látek

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková inhalační expozice radioaktivním látkám, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

7. Rakovina dýchacích cest a plic způsobená koksárenskými plyny

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice koksárenským plynům, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

8. Rakovina sliznice nosní nebo vedlejších dutin nosních

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice prachu dřeva, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

9. Exogenní alergická alveolitida

Nemoc vzniká při práci spojené s vdechováním prachu s antigenním a infekčním účinkem.

10. Astma bronchiale a alergická onemocnění horních cest dýchacích

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána expozice prachu nebo plynným látkám s alergizujícími nebo iritujícími účinky.

11. Bronchopulmonální nemoci způsobené prachem bavlny, lně, konopí, juty nebo sisalu

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána expozice uvedenému prachu.

12. Rakovina plic ve spojení s pneumokoniózou způsobenou prachem s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého s typickými rtg znaky prašných změn od četnosti znaků p 3/3, q 2/2, r 2/2 a výše dle Mezinárodní organizace práce a všemi formami komplikované pneumokoniózy (A, B, C dle Mezinárodní organizace práce)

Nemoc vzniká při práci, u níž je prokázána taková expozice prachu s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého, která je podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

13. Chronická obstrukční plicní nemoc s FEV1/FVC méně než 0,70 a FEV1 50% referenčních hodnot nebo méně (CHOPN stadium III)

Nemoc vzniká při těžbě v podzemí černouhelných dolů po dosažení nejméně 80% nejvyšší přípustné expozice a je nově zjištěna nejpozději do dvou let po skončení práce s rizikem fibrogenního prachu s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého.

## **Kapitola IV**

### **Nemoci z povolání kožní**

1. Nemoci kůže způsobené fyzikálními, chemickými nebo biologickými faktory

Nemoci vznikají při práci, u níž se uvedené faktory vyskytují a jsou podle současných lékařských poznatků příčinou nemoci.

## **Kapitola V**

### **Nemoci z povolání přenosné a parazitární**

1. Nemoci přenosné a parazitární
2. Nemoci přenosné ze zvířat na člověka buď přímo, nebo prostřednictvím přenašečů

Nemoci vznikají při práci, u níž je prokázáno riziko nákazy.

3. Nemoci přenosné a parazitární vzniklé v zahraničí

Nemoci vznikají při práci v epidemiologicky obtížných oblastech s rizikem nákazy.

## **Kapitola VI**

### **Nemoci z povolání způsobené ostatními faktory a činiteli**

1. Těžká hyperkinetická dysfonie, uzlíky na hlasivkách, těžká nedomykavost hlasivek nebo těžká fonastenie, pokud jsou trvalé a znemožňují výkon povolání kladoucího zvýšené nároky na hlas

Nemoci vznikají při práci spojené s vysokou profesionálně podmíněnou hlasovou námahou.

## **Prameny**

### **Právní předpisy:**

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Zákon č. 133/1985 Sb., Zákon České národní rady o požární ochraně

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 251/2005 Sb. o inspekci práce

Zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií

Vyhláška č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku (vyhláška o posuzování nemocí z povolání)

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o požární prevenci

Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)

Nařízení vlády ČR č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání

Nařízení vlády ČR č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu

Nařízení vlády č. 68/2010 Sb., o podmínkách ochrany zdraví při práci

Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů

Nařízení vlády č. 168/2014 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky



Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování OOPP

Nařízení vlády č. 114/2011 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání

Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

Nařízení vlády č. 362/2005 Sb. o bližších požadavcích na BOZP při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky

Nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně

Judikatura – Judikáty Nejvyššího soudu ČR

ČSN 73 5245:1988 Kulturní objekty s hledištěm. Podmínky viditelnosti

ČSN 33 2420:1986 Elektrotechnické předpisy – Elektrická zařízení v divadlech a jiných objektech pro kulturní účely

ČSN 918112:1993 „Jevištní technologická zařízení - Bezpečnostně technické požadavky

## **Odborná literatura**

Chloupek, Vojtěch, Košut, Viktor, Srstka, Jiří. Smlouvy v divadelní praxi. Praha, Nakladatelství akademie múzických umění v Praze, 2013. ISBN 978-80-7331-293-0

Šenk, Zdeněk. Judikáty o pracovních úrazech. Praha, ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-842-0

Šubrt, Bořivoj, Tuček, Milan. Pracovnílékařské služby - povinnosti zaměstnavatelů a lékařů, ANAG, 2015. ISBN 978-80-7263-944-1

Veverka, Miroslav. Evoluce svým vlastním tvůrcem - Od velkého třesku ke globální civilizaci, Prostor, 2014. ISBN 978-80-7260-276-6

MUDr. Glücksman, Josef, Berka, Ivan. Mikroklima a prašnost na jevištích Tylova divadla v Praze a Janáčkova divadla v Brně, Laboratoře hygieny práce KHS, Brno a Scénografický ústav, Praha, 1968

MUDr. Glücksman, Josef, MUDr. Kneidl, Karel, MUDr. Středa, Antonín. Klinicko-rentgenologické změny pohybového ústrojí u baletního souboru, Výzkumný ústav chorob revmatických v Praze, Praha, 1957

MUDr. Glücksman, Josef, Havlíčková, Lucie, Seliger, Václav. Vyšetřování námahy umělců - instrumentálních sólistů, Divadelní ústav, Praha, 1974

MUDr. Glücksman, Josef, Horáčková, Eliška, Čulík, Antonín. Adaptace na různé druhy zátěže v závislosti na psychofyziologickém typu, Československá psychiatrie, Praha, 1970

MUDr. Glücksman, Josef, Havlíčková, Lucie, Seliger, Václav. Funkční odezva organismu orchestrálních umělců a dirigentů, Katedra fyziologie GTVS UK, Praha, Divadelní ústav, Praha, 1970

MUDr. Glücksman, Josef, Havlíčková, Lucie, Seliger, Václav. Telemetrické měření námahy u dirigentů a členů symfonických orchestrů, Divadelní ústav, Praha, 1972

MUDr. Glücksman, Josef, Krejza, Ladislav. Bezpečnost a hygiena práce s chemikáliemi a plastickými hmotami v divadlech, Scénografická laboratoř při Národním divadle, Praha, 1961

MUDr. Glücksman, Josef. Úrazovost v divadlech v sezóně 1966/1967, Scénografický ústav, Praha, 1966

## **Ostatní zdroje**

Příručka pro personální a platovou agendu, Ministerstvo práce a sociálních věcí - <http://www.mpsv.cz/ppropo.php>

<http://www.epravo.cz/>

zn. 22139/2011 – „metodický návod k zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání“

rozhovory s panem Vladimírem Václavíkem - bezpečnostním technikem Národního divadla